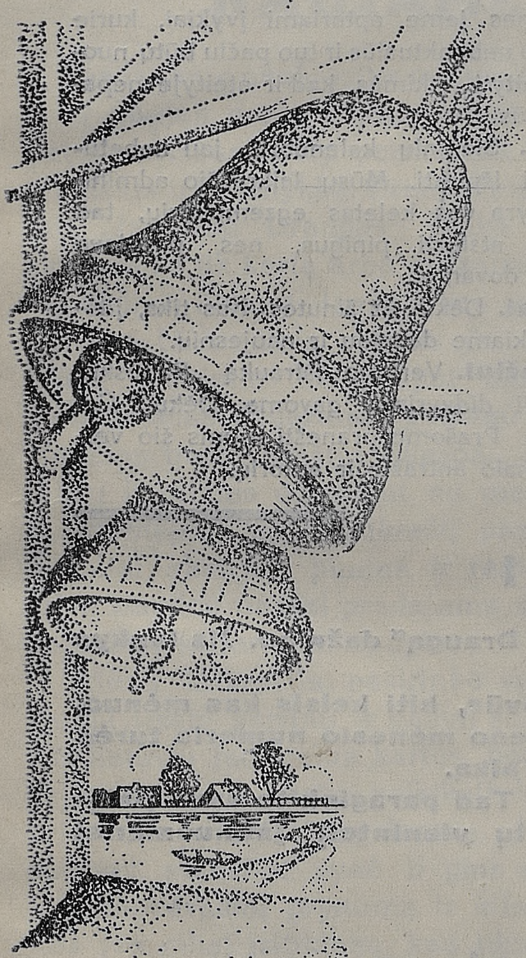
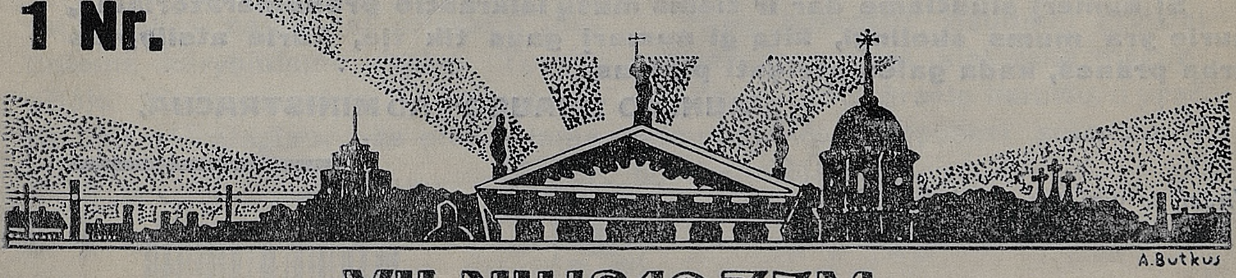
JAUNIMO DRAUGAS

Išminčiai skuba Betliejun...

1 Nr.

VILNIUS, 1937 M.

Visiems, sveikinusiems mus ir pareiškusiems raštu bei žodžiu daug nuoširdžių linkėjimų Kalėdų Švenčių ir Naujųjų Metų proga—nuoširdžiai dėkojame.

„Jaunimo Draugo" Redakcija ir Administracija.

REDAKCIJA ATSAKO

Žvangučiui. Nuotrauką ir korespondenciją gavome. Dėkui. Įdėsime. Prašome parašyti, kas naujo vyksta ir kaimyniniuose sodžiuose.

Jonui T. Dėkojame už uolų mūsų laikraščio platinimą. Skirtą dovaną nusiųsime.

Kuolaičiui. Naują eilėraščių siuntinį gavome. Dėkui. Džiugu, kad jaunieji mūsų poetai daro tokią žymią pažangą.

Geniui, Dėkojame už naujus kūrinėlius. Kas tiks, noriai spausdinsime.

Sodo Gegutei. Gražų ir sklandų išvykos aprašymą gavome. Iš rašinėlio matyti, kad turite nepaprastų gabumų valdyti plunksną ir reikšti mintis. Šio rašinėlio vistik neįdėsime, nes jame aptariami įvykiai, kurie šiandie jau nebeaktualūs ir tuo pačiu būtų nuobodūs skaityti. Tikimės, kad ir ateityje nepamiršite mūsų.

A-gai. Sieninių kalendorių jau nebeturime. Visi išpirkti. Mūsų laikraščio administracijoj būra vos keletas egzempliorių, tad skubėkite atsiųsti pinigus, nes pavėlavę negausite dovanos.

Agotai. Dėkui už žinutes. Kas tiks, įdėsime. Laukiame daugiau ir naujesnių.

Vilniečiui. Vertimo ištrauką „Pabuskit, miegantieji didvyriai", gavome. Dėkui. Gal ir įdėsime. Prašome pranešti mums šio veikalo originalo antraštę ir autorių.

Visų žiniai

Šiuo numeriu pradedame leisti „Jaunimo Draugą" dažniau. Jis lankys savo bičiulius ir mėgėjus KAS SAVAITĖ.

Vieni mūsų laikraščio skyriai bus pastovūs, kiti keisis kas mėnuo, kas dvi savaitės ar savaitė. Paskutinis kiekvieno mėnesio numeris turės moterims skirtą nemokamą priedą — Sesių Talką.

Visa tai metams kaštuos tik 3 auksinus. Tad paraginkite savo pažįstamus, gimines ir kaimynus, kad išsirašytų vienintelį jaunuomenei skirtą — iliustruotą savaitinį žurnalą.

Mūsų prenumeratoriams

Šį numerį siunčiame dar ir tiems mūsų laikraščio prenumeratoriams, kurie yra mums skolingi, kitą gi numerį gaus tik tie, kurie atsilygins arba praneš, kada galės atsiųsti pinigus.

„JAUNIMO DRAUGO" ADMINISTRACIJA.

Viršelį ir vinietes piešė Ant. Butkus.

Eina XII metus 1937 m. Sausio mėn. 8 d. № 1 (135)

JAUNIMO DRAUGAS

VILNIAUS KRAŠTO JAUNUOMENĖS SAVAITRAŠTIS

NAUJAME DARBO BARE

Pradedame naujuosius metus, o kartu ir naująjį darbo barą. Jis bus toks pat lietuviškas, kaip pernai, tik daug platesnis už pernykštį. Praėjusiais metais „Jaunimo Draugas" lankė savo skaitytojus tik kartą arba du kartu per mėnesį, o šiemet lankys kas savaitė. Tuo būdu šiais metais jis atneš mūsų jaunimui keliariopai daugiau žinių ir teiks keliariopai gausiau trūkstančios mūsų kraštui šviesos. Jeigu mūsų jaunimas visuomet su meile ir susidomėjimu savo laikraštį pasitiks, jį uoliai skaitys, platins ir rems, — tai ir naudos naujai pradėtame darbo bare bus keliariopai daugiau.

Mūsų laikraštis pasirinko vyriausiuoju tikslu gaivinti ir ugdyti šio krašto lietuvių jaunosios kartos lietuviškąją dvasią, o kartu palaikyti ir stiprinti jos katalikiškąją dorovę. Jis visuomet atkakliai gynė ir gins mūsų jaunimo dvasinį grynumą ir kilnumą, nes yra giliai įsitikinęs, kad tiktai didžiadvasis lietuvis jaunuolis gali būti tikrai vertingas tautietis ir kad tik toksai sugebės naudingai dalyvauti tautiniame kūrybiniame darbe. To didžiojo tikslo sieksime ir šiemet, tik gal dar sėkmingiau, nes platesniame bare.

Tiesa, kad šių dienės mūsų krašto sąlygos yra nepalankios lietuviškos dvasios ir kultūros ugdymui. Ypač pernykščiai vargai ne vienam pakirto gražiausių svajonių sparnus. Bet ir audros metu rankas nuleidžia tik silpnesnieji. Valingi ir tvirti asmenys kiekvienoj aplinkumoj ir kiekvienu metu randa galimybių šviesos darbą dirbti, nuolat tobulėti ir vis aukštyn kopti.

Kiekvienas didelis žygis turi būti daugelio bendras žygis. Lietuvių tautinio atgimimo žygis yra vienas didžiausių mūsų tautos istorijoje. Todėl jame turi dalyvauti ne vienas, ne keli, bet visi tautiečiai, o pirmoje eilėje jaunoji karta. Tik visiems broliškai už rankų susiėmus pavyktų nugalėti šių dienų vargai.

Jeigu lietuvių solidarumas visuomet buvo mūsų kūrybinio pajėgumo šaltinis ir sėkmingos veiklos laidas, tai šių dienė lietuvių tautinė vienybė yra būtina mūsų atsparumo sąlyga sunkioje kovoje už savo kultūrines teises.

Mūsų laikraštis visuomet griežtai pasisakydavo prieš kiekvieną mėginimą drumsti šio krašto lietuvių, o ypač jaunuomenės, tarpusavį sutarimą ir bendradarbiavimą.

Mūsų giliu įsitikinimu, kai kurių lietuviškųjų visuomeninių srovių skelbiami skirtumai tarp lietuvių, o ypač lietuvių skirstymas į „darbo ir nedarbo" žmones, yra nenaturalus, neteisingas ir kenkia bendriesiems tautos reikalams.

Visi lietuviai kietu darbu duoną pelno. Tiesa, darbų būna visokių, bet to skirtumo joki svieto lygintojai niekuomet nepanaikins. Kas ką moka ir ką gali, tas tą ir dirba. Joks darbas, bet tik doras, žmogui gėdos nedaro.

Didelių turtuolių lietuvių kaip ir nėra. Jeigu ir atsiranda tarp mūsų tautiečių geriau įsitaisiusių, tai dažniausiai jų nežymūs turtai būna savu prakaitu pelnyti. Vienas mūsiškių darbštus ir taupus, todėl jis ir praturtėja, o kitam tų privalumų trūksta ir todėl jis ir smunka. Kartais kai kas šį tą iš tėvų ar giminių paveldi, bet paprastai nedaug.

Visi tie nežymūs turto skirtumai nepateisina lietuvių visuomenės skaldymo į priešingas sroves, kurios vėliau gali sukelti tarpusavio kovas ir pražudyti daug kūrybinių tautos jėgų. Tuos mažus turto skirtumus tarp lietuvių greičiau galėtų išlyginti tarpusavio meilė ir broliškumo jausmas, negu klasių kovos ir neapykanta.

Mums teks kartais pasisakyti ir prieš kitus mūsų visuomeninius negalavimus. Lengviau buvo su tais negalavimais kovoti, kai mūsų jaunimas buvo organizuotas. Šiandie yra daugiau pavojaus nuklysti nuo tiesos kelio. Nustojus lietuvių kultūrinėms draugijoms veikti mūsų kaimuose, pradeda ten dažniau pasireikšti įvairūs dvasiniai pakrikimai. Jau neretai tenka pagirsti apie mūsų kaimo jaunimo girtavimą, muštynes ir kitokios nedorovės reiškinius.

Teks kiekvienam save ir vienas kitą budriai daboti, kad jaunatvės slidžiame kelyje nesuklupus. Kiekvieno prigimtyje būna šale dorybių ir silpnybių pradai. Lietuvio jaunuolio paskirtis—kilni tarnyba savo tautai. Todėl jis privalo savo prigimtį kilnumu pripildyti.

Nors ir niūri mūsų padangė, tačiau mes pradedam naująjį darbo barą su šypsena ant lūpų ir viltimi širdyje, kad mūsų bare netruks nė vieno šio krašto šviesaus jaunuolio. Juk žinom visi, kad nuolat plaukiančia laiko srove nepailsdamos skuba mūsų gyvenimo sekundės ir minutės, paskui jas nesustodamos slenka valandos ir dienos, o su jomis — metai ir dešimtys metų. Toji laiko srovė ypač greitai nusineša mūsų saulėtosios jaunatvės dienas. Laimingas būtų mūsų kraštas ir visa tauta, kad amžinos laiko srovės nešamos mūsų jaunatvės valandos ir dienos šiemet būtų vien mūsų kilniais darbais išdabintos.

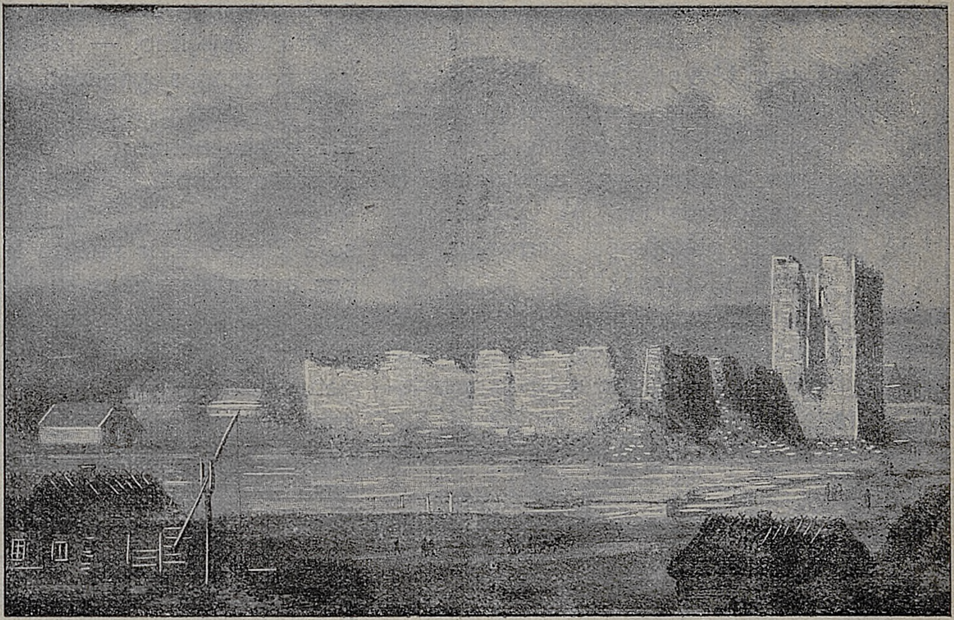
REDAKCIJA.

Tegul kiekvienas savyje saugo tą turtą — mandagumą. Kitiems lai moka jį duoti nesvyruodamas, teeikvoja jį nesigailėdamas, o pats įgauna blogai nemanydamas.

George Sand.

Atmink, tautieti, kad lietuvis lietuvį turi visur ir visuomet remti.

GARSIOJI KRĖVĖS PILIS

Šią pilį pastatė Lietuvos valdovai. Joje Jogaila kalino savo dėdę Kęstutį ir Vytautą Didįjį. Čia buvo nužudytas Kęstutis.

VYTIS

Vytis yra Lietuvos valstybės ženklas, nustatytas konstitucijos. Šis ženklas yra lyg ir simbolis tautos idealo. Jį matome valstybės ir pulkų vėliavose, visose valdžios įstaigose, piniguose, valstybės antspaudose ir t.t. Savo valstybės ženklui—Vyčiui visur ir visuomet reiškiama pagarba. Kiekvienam lietuviui privalu žinoti to ženklo kilmė, istorija ir tas tautos idealas, kurį jis simbolina.

Lietuvos valstybės ženklas — baltas Vytis raudoname dugne yra kilęs iš žilos senovės. Jis, kaip ir kiekvienos kitos valstybės ženklas, arba herbas, keitėsi. Valstybinio ženklo istorija yra, pasak M. Dobužinskio, tarsi pačios valstybės istorija. Dažnai, pasikeitus valstybinei santvarkai arba ir valdančiai dinastijai, yra keičiamas ir valstybės ženklas. Pavyzdžiui, XII amžiuje, prie Liudviko VII, Prancūzijos valstybės ženklu tapo auksinės lelijos žydriame dugne. Šis valstybės ženklas išbuvo iki Didžiosios Prancūzų revoliucijos, kuri auksines lelijas žydriame dugne pakeitė liktorių kirviais, o prie Napoleono I jie buvo pakeisti antikiniu ereliu. Restoracijos metu valstybės ženklui vėl buvo sugrąžintos auksinės lelijos, kurias antroji imperija pakeitė Napoleono ereliu. Pagaliau, trečiosios restoracijos metu buvo priimtas dabartinis Prancūzų valstybės ženklas: skydas su Respublikos inicialais ir kirviu.

Lietuvos valstybės ženklas taip iš pagrindų nebuvo keičiamas: per visą Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės laiką jos valstybės ženklas buvo Vytis ant balto žirgo. Daugiausia jis buvo pakeistas XIV amžiaus gale. „Tuomet—rašo M. Dobužinskis—raitelis su žirgu buvo atgręžti į priešingą pusę, nei ankstyvesniame herbe, ir pakeista padėtis rankos su kardu. Apie tą patį laiką vietoj Gedimino stulpų raitelio skyde atsiranda dvigubas kryžius. Šitie svarbesnieji herbo elementai ir Vyties padėtis palieka toliau per visą laiką,—pradedant XV am. Nuo XVI am. herbo griežtos viduramžio formos keičiasi, darosi prašmatnesnės dėl naujų dekoratyvinių pataisų".

Vyčio kilmė skenda amžių glūdumoje, ir kada jis buvo pradėtas vartoti, pasiremiant istoriniais dokumentais, kol kas dar negalima nustatyti. Teisybė, viename Lietuvos Metraščių yra nurodyta, kada atsiradęs Vytis: būtent, iš pradžių Lietuvoje buvęs vartojamas Kentauro ženklas, kuris Palemono laikais buvęs atneštas iš Romos. Kunigakštis Nariman-

tas įvedęs Vytį, kuris reiškiąs, kad Narimantas esąs tikras ir visiškas Lietuvos viešpats, galįs apginti savo tėvynę. Deja, mes šia gražia ir simboliška legenda pasitikėti negalime ir turime ieškoti tikslesnių įrodymų. Jų mums duoda Lietuvos kunigaikščių antspaudai ir pinigai; jais pasiremdamas, M. Dobužinskis nustatė tris Vyčio plėtojimosi tarpsnius. Jis rašo, kad „senoji Lietuvos herbo forma yra ryškus viduramžių palikimas. Viduramžiais Vakarų Europoje asmeniniuose kunigaikščių valdytojų herbuose buvo labai mėgstama vaizduoti raitelis su kardu arba su ietimi, kuris buvo, tarsi, raito valdovo portretas; raitelio skydas puošiamas heraldiniu valdovo giminės ženklu. Toksai asmeninis viešpaties herbas virsta dinastijų herbu ir labai dažnai Europos istorijoj virsta valstybės herbu. Lietuvos herbas—vienas tokių pavyzdžių. Šiuose herbuose, kaip ir senovės Lietuvos herbe, atvaizduotas raitelis joja kairėn (dešinėn nuo žiūrovų), dešinė ranka iškelta aukštyn su ištrauktu kardu, kurio ašmenys pakreipti aukštyn (kaip smeigiąs kardas); trikampis skydas stipriai prispaustas prie krūtinės". Pirmieji mus pasiekę Lietuvos kunigaikščių antspaudai, kuriuose matyti panašus atvaizdas, lietuviškas Vytis, yra iš XIV am. pabaigos; tai 1379 metų Jogailos ir 1385 metų Vytauto antspaudai.

Nuo XIV am. pabaigos ir XV am. pradžios Lietuvos valstybės ženklo—Vyčio istorijoje prasideda naujas tarpsnis. Raitelis su iškeltu kardu joja į priešingą, negu pirmiau, pusę. Vyčio skyde atsiranda Gedimino stulpai, o vėliau dvigubas šešiais galais kryžius, kuris virsta nuolatiniu Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės valstybės ženklo atributu (pažymiu) ir išlieka Vytyje iki šių dienų. Šiandien tas kryžius yra vadinamas Vyčio kryžiumi. XVI amžiaus pradžioje, būtent, 1539 m., kai pasirodė lietuviškasis Zigmanto Augusto antspaudas, prasideda trečias Vyčio istorijos tarpsnis. Šio, kaip ir antrojo tarpsnio, Vyčio forma yra su iškeltu viršum galvos kardu ir su dvigubo kryžiaus skydu raitelis, jojąs į kairę pusę nuo žiūrovų. Tačiau ši Vyčio forma turi ir žymiai skirtingų dalykų, kurie gerokai pakeičia jo pirmykštę išvaizdą, būtent: šio trečiojo tarpsnio Vyčio raitelio šalmą puošia plunksnos, o žirgą ilga besidriekančiais galais gūnia. „Nėra abejojimo, — rašo M. Dobužinskis, — kad pastangos papuošti herbo atvaizdą, padaryti jį prašmatnesnį ir iškilmingesnį visiškai atsako bendrai laiko dvasiai—puošnumo ir prašmatnybių pamėgimui, charakteringam Renesanso laikotarpiui ir baroko pradžiai visoje Europoje, ir nuo to laiko Lietuvos herbas nutraukia ryšius su viduramžių tradicijomis. Ankstyvesnėj epochoj, kaip jau paminėta aukščiau, lietuviškasis Vytis niekuomet neturėjo plunksnų ant savo šalmo, nei antspaudose ne monetose".

Šalmo plunksnos Europoje atsirado vėliasniame riterių laikotarpyje, XV amž. pabaigoje, ir maždaug nuo to laiko šis puošimas pateko ir į heraldiką. Apie Lietuvos Vyčio šalmo plunksnų atsiradimą 1569 metų Liublino seime buvo pareikšta nuomonė, kuri užrašyta ir seimo dienorašty. Ten Lenkijos referendaras Czarnkowskis, sveikindamas karalių ir džiaugdamasis dėl Lenkų ir Lietuvos herbų sujungimo, šitaip taręs: „Tą puikųjį nepaprastąjį baltą žirgą, kurį Jūsų Didybės prosenelis atvedė pas mūsų garbingajį baltajį erelį ir sujungė su juo, šis erelis taip gerbė, mylėjo ir myli per visą šį susijungimo laiką, kad žirgui ne tik niekuomet neprapuolė nei kamanos, nei pasaga, nei uknolis, bet nė kiek nesumenkėjo jo plaukas. Raitelis, jojąs ant to žirgo, nepasidarė nė kiek blogesnis, o priešingai, jis buvo papuoštas puikiu šio erelio plunksnų pluokštu". Tačiau, pasak M. Dobožinskio, nereikia manyti, kad tuo norėta surasti lenkišką šalmo plunksnų kilmę. Tai buvęs tik gražus iškilmių kalbos vaizdas: esant tokioms pat baltoms Vyčio šalmo plunksnoms, kaip ir baltojo lenkų erelio, buvus tinkama proga matyt šitose plunksnose unijos, sujungimo simbolį. Taigi matome, kad mūsų Vytis yra visai lietuviškas.

Dabar kyla įdomus klausimas, kodėl lietuviai savo valstybės ženklu pasirinko šaunųjį raitelį Vytį, o ne erelį, liūtą ar kurį kitą galybės simbolį. Į tą įdomų klausimą šiandieną tiksliai atsakyti beveik negalima, bet, pasiremdami charakteringosiomis senovės lietuvių būdo ypatybėmis, galime tiktai spėlioti. Aš manau, kad mes neperdaug tesuklysime, spėdami, kad lietuviai savo Valstybės Ženklu

pasirinko šaunųjį raitelį Vytį todėl, kad jie be galo mėgo žirgus.

Žirgas lietuviui buvo brangiausias ir artimiausias laimės ir nelaimės draugas: jis nešė lietuvį į kovos lauką, draug su juo kariavo, draug ir mirė. Senovėje, pasak Simano Daukanto, tas tebuvęs garsus jaunikaitis, kuris gražęsnį, eiklesnį žirgą turėjęs. Todėl kiekvienas greičiau būtų savo lobio išsižadėjęs, negu kol gyvas, kam nors savo mylimąjį žirgą atidavęs. Dar ir šiandieną nuliūdusiam ir susirūpinusiam žmogui sakoma: „ko nuliūdai, ar ne žirgą pardavei, arba: nuliūdęs, it žirgo nustojęs". Ir mūsų dainose žirgas yra labai plačiai ir gražiai minimas. Seniau lietuviui buvo didžiausias džiaugsmas ir garbė kur nors raitam joti. 1792 metais Lepneris, rašydamas apie lietuvių būdą, sako, kad lietuviai už vis labiausiai myli žirgus, ir retai teregėsi lietuvį pėsčią einant, nes į baudžiavą, bažnyčią, mūgę, dvarą, kaimyną ar bičiulių lankyti, arti ar toli visados jis raitas keliauja. Seniau, jei lietuvis negalėjo raitas joti į bažnyčią, tai pėsčias eidavo, o paklaustas dėl ko nevažiuojąs su moteriškosiomis važiuotas, atsakydavęs: „Ar aš koks vergas ratgalėje vilkties?" Ūkininkas, norėdamas šeštadienio vakarą pabaigti kurį nors pievos barą piauti, ragina savo nuvargusius piovėjus šiais žodžiais: „Vaikeliai, baikime tą barą šiandien; aš jums ryt duosiu žirgus į bažnyčią joti". Šitaip paraginti piovėjai, dainuodami, piaudavę ligi pat išnaktų, bet pažadėtąjį darbą baigdavę.

Mylėdami žirgus ir dažnai jodinėdami, lietuviai buvo puikūs ir šaunūs raiteliai, kurie narsiai ir ištvermingai kovėsi su daug stipresniu ir geriau apginkluotu priešu. Tad šaunus raitelis karys buvo kiekvieno jaunuolio lietuvio idealas. Todėl suprantamas dalykas, kad toks raitelis karys, narsiai ginąs savo tautos laisvę, galėjo tapti ir tautos idealo simboliu, kuris ilgainiui buvo vaizdžiai išreikštas jos valstybės ženkle Vytyje. Tautos Vadas Prezidentas Antanas Smetona, kalbėdamas apie tautos idealą, sako, kad jis yra įrašytas mūsų valstybės ženkle, iš gilios senovės paveldėtame. „Kitos tautos — jis sako — turi savo vėliavose liūtus, arus ar kitus galybės simbolius. Tai gražu; tai didinga! Mes turime Vytį, šarvais apkaustytą raitelį ant žirgo, kalaviju rankoje užsimojusį, šuoliais lekiantį. Tai gražu; tai prakilnu! Iš kur jis mums toks tautos ženklas? Jis, kaip skelbia senovės raštai, vaidilų išgiedotas, dainių išdainuotas. Ne pasaka, o tikrų tikriausia tiesa. Jos laikykimės! Kai lietuvis karys ar jo giminietis prūsas, žūdavęs kovoje, begindamas savo tėvynę, tai jį garbingai laidodavę krivės ir vaidilos, primindami prie liepsnojančio laužo jo didžiuosius nuopelnus. Jie sakydavęsi matę jį šarvuotą skriejantį ant žirgo padange dausosin, vienoje rankoje lanketas, antroje—sakalas. Mūsų tautos idealas — riteris budrys. Kas to idealo siekia, tas turi budėti Lietuvos sargyboje; turi būti tvirtas, doras ir drąsus. Tokiuo pavyzdžiu reikia lietuviams augti ir auklėtis. Kas kitiems neįmanoma, tai riteriams įmanoma: jie ir baisiuosius slibinus nukauja ir karalaites iš mirties išgelbėja. Argi nematome kartais tokių paveikslų? Tai gal pasaka? Bet ir pasaka buvus kitados teisybė. Taip mūsų žmonės kalba. Riteris tai charakterio idealas, o charakteris darbe užgrūdinamas".

„*Vytis*".

MYKOLAS ZABLOCKAS

Nubėgo vasara.

Pakluonėmis nubėgo vasara,
Laukais nubrido kvepiančios klajūnės naktys,
Margi žiedai, žali pavasariai
Krūtinę ilgesiu apšlakstė.

Žvangėjo, nužvangėjo dalgiai plieno,
Linus nurovė sesės linksmos ir dainuodamos.
Ak vasara! Nors vieną dieną, tiktai vieną
Sugrįžki dar žiedų aruoduose!..

Tas lūkesis džiaugsmus apvilko,
Ir taip graudu, graudu lig ašarų,
Kad su žiedais ir su vosilkom
Nubėgo pro pakluones vasara...

Pas mus vis dar šilta, gryna. Šiaurėje baltas sniegas jau pridengė pilkąją žemelę ir šaltis sukaustė upes, ežerus, balas.

Kaip bendradarbiauti laikraščiuose?

Spaudos platinimo metu svarbu ne tik surinkti kuo daugiau naujų prenumeratorių, bet lygiai svarbu surasti ir daugiau bendradarbių. Juo daugiau žmonių laikraštyj bendradarbiauja, juo laikraštis gali būti įvairesnis, įdomesnis.

Visi mūsų laikraščiai skiriami, galima sakyti, išimtinai sodžiui. Suprantama tad, kad svarbiausias mūsų laikraščių uždavinys yra vaizduoti mūsų sodžiaus gyvenimą. Svarbu aprašyti, kaip sodiečiai vargsta, kaip jie džiaugiasi kuo nors, kaip liūdi. Laikraščiai turi žinoti, kur ir kas mūsų sodžiuje yra gero nuveikta, o kur dar yra kas nors darytina ar veiktina. Tiesa, mūsų laikraščiai dėl visiems žinomų sąlygų negali aprašyti tikrojo mūsų sodžiaus gyvenimo, bet vis dėlto stengiamasi, kad tas vaizdas būtų tikresnis.

Nereikia manyti, kad laikraščiuosna gali rašyti tik „išrinktieji". Ne. Laikraščiuosna gali rašyti visi, kas tik moka rašyti. Įvyko kas nors įdomaus tavo apylinkėj, tuojau ir rašyk ir siųsk laikraštin. Visi mokantieji rašyti turi būti mūsų laikraščių bendradarbiais. Reikia žinoti, kad šios rūšies darbas taip pat yra visuomeninis darbas. Dar daugiau. Kiekvienas turi jausti šio visuomeninio darbo *pareigą*. Ligi šiol tiek sodžiaus inteligentai, tiek patys sodiečiai nemaža, tiesa, mūsų laikraščiuosna šį tą parašydavo iš savo sodžiaus ar miestelio, bet taip buvo ne visur. Yra vietų, kurios tik retkarčiais laikraštyje paminimos, nors nestinga tenai ir raštingų žmonių.

Dažnas ir norėtų kai ką laikraštin parašyti, bet nežino nuo ko pradėti. Arba kaip nors pradeda, bet nemoka pabaigti. Pagaliau meta visą savo rašinį ir daugiau jau nebemėgina rašyti. Kitas vėl ką nors parašo, bet spausdinti negalima, nes nepaduota kokių nors svarbių dalykų.

Kadangi laikraščiuosna gali daugiausia rašinėti tiktai jaunimas, tai mes čia ir pasikalbėsime, kaip reikia laikraščiuose bendradarbiauti.

Tai yra labai paprastas dalykas. Reikia tik atsakyti į du klausimus: kaip ir kas rašyti laikraščius?

Pirmas klausimas. Nereikia manyti, kad laikraštin reikia rašyti tik ką nors labai ypatingo. Žinoma, kai yra kas nors nepaprasto, tai juo geriau. Bet galima rašyti ir paprastus dalykus. Žodžiu sakant, laikraštin galima rašyti viską, ypač mūsų laikraščiuosna, kurie skiriami yra sodžiui. Tik tai viena čia reikia visuomet turėti galvoje: ***reikia rašyti tik tai, kas yra visuomeninio pobūdžio, kas gali būti įdomu ne tik tau, bet ir visai skaitančiajai visuomenei.*** Nes kam gi gali būti įdomu, kad vienas kitą apkalbėjo, ar susipešė dėl merginos. Kitas jau dalykas, kai peštynės turi visuomeninio pobūdžio. Pav., kokie nors pramuštagalviai užpuolė lietuvišką skaityklą ir išdaužė langus, ar ką nors panašaus padarė Apie šitokius dalykus būtinai reikia laikraštin parašyti.

Antras klausimas yra jau sunkesnis. Daugelis, pav., turi ką aprašyti, bet nežino kaip. Taigi čia svarbiausia yra štai kas. Nereikia stengtis nežinia kaip rašyti. Geriausia viską rašyti kuo paprasčiausiai, paprastais, bet suprantamais žodžiais. Rašyk taip, kaip pasakotum tą patį įvykį savo draugui ar pažįstamui. Sakinėliai turi būti trumpi ir aiškūs. Nereikia bijoti, kad bus parašyta su klaidom. Tai menkniekis. Ilgainiui, kas dažniau rašinės, išmoks taisyklingai rašyti. Nereikia taip pat nusiminti, jeigu parašytos korespondencijos redakcija neišspausdina. Spausdinamos visos įdomios korespondencijos, o jeigu kas nors patenka redakcijos krepšin, tai, matyt, ten nieko įdomaus nebuvo. O gali būti ir taip, kad redakcija ko nors dėl tam tikrų priežasčių negalėjo spausdinti. Tokie dalykai vis tiek nedingsta, jie padedami redakcijos archyvan, kaip istorinė medžiaga.

Aprašant kokį nors įvykį, reikia visada aprašyti jį taip, kad visiems būtų suprantamas ir aiškus. Rašant, reikia atsakyti į tris pagrindinius klausimus: ***kame, kas, kada*** ir ***kaip*** įvyko. Neatsakius bent į vieną šių klausimų, korespondencija bus neaiški. Ypač svarbu nurodyti, ***kas*** įvyko. Jeigu kam buvo padaryta kokia skriauda, reikia nurodyti ***kas*** ir ***kam*** tą skriaudą padarė. Čia reikia nurodyti įvykio ***vieta*** ir ***laikas***, asmenų ***pavardės***, kokiose ***aplinkybėse*** viskas įvyko, ir ***liudininkų pavardės.***

Ligi šiol kalbėjome tik apie korespondencijų rašymą. Bet gali būti ir kitoki bendradarbiavimo laikraščiuose būdai. Galima parašyti ir koks nors straipsnelis, ar šiaip jau koks rašinėlis. Mūsų laikraštin, pavyzdžiui, daug sodžiaus jaunuolių atsiunčia savo eilėraščių. Žinia, ne visi eilėraščiai tinka spausdinti, bet geresniuosius mes visada su didžiausiu noru spausdinsime. Būtų labai gera, kad jaunimas mėgintų rašyti ne vien tik eilėraščius, bet ir kokias nors apysakaites, kokius nors sodžiaus buities vaizdelius. Geresniuosius mes visada spausdinsime.

Mūsų laikraštis pradėjo spausdinti mūsų krašto aprašymus. Čia jaunimui yra labai plati dirva bendradarbiauti mūsų laikraštyje. Juk mūsų krašte yra daugybė visokių istorinių vietų, istorinių paminklų, jaunimas gi kaip tik galėtų čia mūsų laikraščiui duoti labai daug įdomios medžiagos. Gal būt, sunku bus jaunimui duoti tikri istoriniai daviniai apie užsilikusius paminklus, bet užtat galima surinkti įvairiausių padavimų apie tas liekanas. Jei pats jaunimas nežino padavimų, lai paklausia savo tėvų ar senelių,—jie papasakos. Viską, ką seneliai papasakos, reikia, nieko nekeičiant, surašyti ir siųsti mūsų laikraščio redakcijon, mes tą medžiagą sunaudosime, pažymėdami pavardes tų asmenų, kurie mums tą medžiagą atsiuntė.

Tad kviečiame visą mūsų jaunimą ne tik lietuvišką spaudą platinti, bet ir joje bendradarbiauti.

Tulminas.

Nugalėjimas dažniausiai priklauso ištvermingiems,—pasakė didysis karvedys Napoleonas.—Tas, kuris atkakliai kovoja iki galo, būtinai pasiekia savo tikslą.

STP. ŽOBARSKAS

Žiema

Gilu sniego, kur tik užsimosi —
Dega pušys žilu sidabru.
Aš pakilsiu aukštyn ir plasnosiu,
Kaip žvaigždelė šviesių vakarų.

Užsidegs žiburėlis miškuose,
Pikto vilko akim sužėruos.
Su merginom tenai uždainuosiu,
Pasvajosiu žiemos žiburiuos.

Palydės vienaplaukė lig vartų,
Nusijuoks, susisups skarele.
Aš suspėsiu sniegais apiberti
Ir, kaip vilko akim, žvaigždele.

Tu girdi, kaip apsniegamas šilas,
Kaip atslenka laukais sutema.
Praskambėjęs varpelis nutyla,
Kaip žvaigždelė, pusnin krisdama.

Glūdi baltumos plačios nutysę,
Nusileido žvaigždyno ugnis.
Iškeliautum ir kažkur nuklystum,
Kaip daina, kaip dangaus žiburys.

Bet pakluonės pušis užkerėjo
Ir rytai sidabrų ugnimi.
Tai tegu užpustys mane vėjas
Su svajonių pilna širdimi.

Tai vis su elektros srove

Įmagnetintas peilis arba žirklės pritraukia adatą arba kitą kokį geležinį daiktą. Šiuo atveju sakome, kad adatą veikia magnetinės jėgos. Patį įmagnetintą daiktą vadiname magnetu.

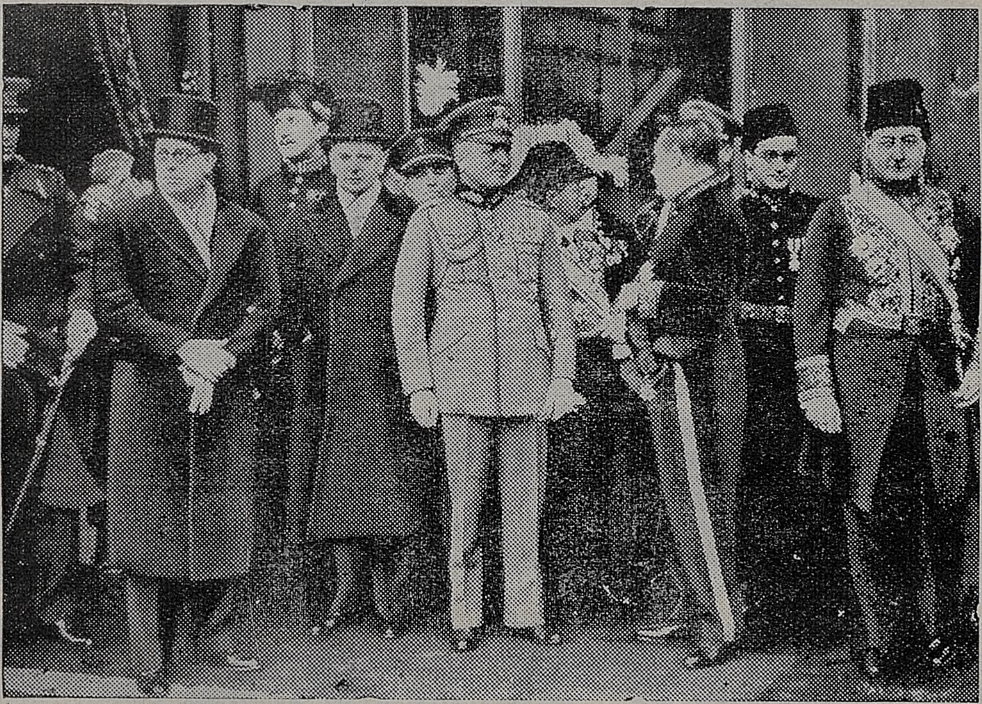
Tur būt visur vadinamoji „batareikė" dega, tiktai pamygus tam tikrą mygtuką. Mygtukas tarnauja paleisti arba nutraukti elektros srovę. Jeigu metalinės batarejos plakšteles sujungiame, sakome, kad tada eina elektros srovė, sakysime, nuo trumpesnės plokštelės prie ilgesnės. Sujungt tas plokšteles galime betarpiškai arba viela, kurios vienas galas liečia ilgesnę, kitas trumpesnę plokštelę. Šiuo atveju elektrcs srovė eis viela. Jeigu prie vienos plokštelės pridėsime elektros lemputę galu, o prie jos šono prijungsime tą atitrauktą nuo plokštelės vielos galiuką, lemputė užsidega. Sakome, kad elektros srovė eina ir per lemputę. Kaip matome, minėtasis vielos galiukas gali pavaduoti mūsų minėtą mygtuką, nes vielą atitraukus nustos srovė ėjus, o lemputė užges.

Pastebėta, kad pailgos geležies galai apvynioti izoliuota viela (atskirta, apvyniota kuo nors, kas netaip leidžia elektros srovę, kaip metalai) veikia panašiomis jėgomis, kaip magnetas, jeigu per tą vielą leidžiame elektr os srovę. Nustojus eiti srovei, nustoja i geležis magnetinių jėgų. Šios rūšies jėgas vadiname elektromagnetinėmis jėgomis, o tą apvyniotą vielomis geležį — elektromagnetu.

Šis pastebėjimas rado pritaikymą telegrafe, kurio prastą įrengimą čia ir paduodam. Norėdami nusiųsti telegramą, sakysime, iš Švenčionių į Vilnių, išpildykime šias sąlygas: 1) nutieskime vielas iš Švenčionių į Vilnių, kuriomis galėtume leisti eiti elektros srovei, 2) Švenčionyse prirenkime baterеją ir mygtuką (to pakaks), 3) dargi tos pačios iš Švenčionių į Vilnių nutiestos vielos dalį Vilniuje izoliuokim ir apvyniokime geležį. Gausime tuo būdu elektromagnetą. Pritaisykime prie šio elektromagneto ant spiruoklės (sprenžinėlės) geležėlę taip, kad ji nesiektų elektromagneto. Jeigu Švenčionyse paspaustų kas mygtuką, tai mūsų elektromagnetas pritrauktų geležėlę prie savęs. Jeigu dabar prie geležėlės galo būtų pritaisytas paišelis, tai, traukdami popierį po paišeliu, gautume brūkšnį. Tegul Švenčionyse mygtuką paleidžia. Elektromagnetas nustoja veikęs, spiruoklė atsitraukia su geležėle, pasikelia ir paišelis, o mes jeigu ir toliau popierį trauksime, tai neliks ant jo naujų žymių.

Jeigu Švenčionyse vėl paspaustų kas trum-

DIPLOMATINIAI PAPROČIAI

Naujųjų Metų proga visų valstybių atstovai lanko valstybės vairuotoją. Vaizdely iškilmingai pasirėdę valstybių atstovai vyksta sveikinti Vokietijos valdytojo — Hitlerio.

pam laikui mygtuką, tai mes tuo pačiu būdu gautume Vilniuje ant popierio tašką. Pritaikę Mors'ės abecėlę, kuri kaip tik čia tinka, nes jo abecėlės reidės atstoja tam tikras skaičius brūkšnelių ir taškų. Tokiu būdu persiunčiamos telegramos. Pav., — • reiškia „a", — — reiškia „b" ir t. t.

Panašiai yra elektros skambučiuose. Vienas galas vielos apvyniotos apie geležį, sujungtas su batarejos metaline plokštele, antras sujungtas su įtvirtintu galu sprenžinėlės, esančios netoli elektromagneto, bet atsirėmusios į straigtelį (šrubelės), kuris sujungtas su mygtuku. Mygtukas sujungtas su kita batarejos plokštele. Pamykim mygtuką, srovė ims eiti. Gausime elektromagnetą, kuris pritrauks prie savęs spranžinėlę. Atsiminkim, kad maždaug viduriu atsirėmusi spranžinėlė į straigtelį, jau dabar jo nebesiekia, nes palinko prie elektromagneto; galime pasakyti, kad šitoje vietoje nutrūko elektros srovė. Neveikia elektros srovė — neveikia ir elektromagnetas—spranžinėlė grįžta į savo vietą. Lyg tik sprenžinėlė prisiliečia straigtelio, pradeda srovė eiti. Ir vėl panaši istorija. Žodžiu, galime įsivaizduoti, kad jinai ims virpėti. Pristatykim prie laisvojo sprenžinėlės galo skambutį ir tegul sau bevirpėdama į abi puses skambina tuo skambučiu. Tokios maždaug paslaptys elektrinio skambučio.

Geresniuose telefonuose be elektromagneto yra ir mikrofonas. Mikrofonas susideda iš plokštelės, anglies sujungtos su viena batarejos metaline plokštele ir anglies grūdelių, liečiančių plokštelę, o sujungtų su kita batarejos plokštele. Su batareja galime dabar atsitolinti gana toli, jeigu vielos yra gana ilgos, jungiančios mūsų mikrofoną su batareja, ir įsitaisyti elektromagnetą, o prie jo galo metalinę plokštelę. Jeigu dabar prie mikrofono imtų kas kalbėti, tai imtų drebėti anglinė plokštelė ir jinai prispaustų geriau anglies grūdelius. Tokiu momentu imtų per grūdelius ir per vielas eiti didesnė srovė, nuo ko ir elektromagnetas sustiprėtų ir labiau išlenktų betraukdamas prie jo esančią plokštelę. Galime iš to spėti, kad kaip virpės nuo kalbos žodžių ar garsų anglinė plokštelė, taip

atsilieps ir ši metalinė. Jeigu garsai įjudino anglinę plokštelę, tai ir metalinė bejudėdama tokiu pat greitumu turi irgi sukelti oro bangavimus, panašius į ištartų garsų bangavimus. Iš tikrųjų, neapsiriktume, jeigu pridėję arčiau ausį paklausytume, tai išgirstume tokius pat garsus, tiktai daug silpnesnius.

Pastebėjo žmonės, kad jeigu namuose kas serga užkrečiama liga, tai lengvai suserga ir kitas šeimos narys. Pastebėta, kad magneto pritraukta adata gali pritraukti kitą adatą, vadinasi, lyg ir užsikrėtė magnetizmu. Pastebėta taip pat, kad jeigu viename tam tikrame elektros prietaise yra elektros srovė, tai panaši atsiranda ir kitame panašiame prietaise. Šovė tad mintis mokslininkams į galvą: „Jeigu ir elektra panašiai užsikrečia, tai kam mums tada vielos telegrafams, elektros skambučiams ar telefonams". Pradėjo daryti bandymus su signalais, tai yra ženklais. Vadinasi telegrafą galima pakeisti. Pritaisė paskiau mikrofoną ir ausines, ir pakeitė telefoną vielinį į bevielį mūsiškį radio.

Maža žmonėms tiktai girdėti. Įsigeista ir pamatyti, kas darosi tolumoj. Pagalvojo mokslininkai, gal ir nemaža, bet ir čia surado būdą. Nevadina tiktai radio, o „televizija". Tokia televizijos stotis yra įrengta Prancūzijoj Eifelio bokšte. Netrukus tokios stotys ims veikti ir kitose valstybėse.

Pastebėta, kad elektros srovė, eidama laidininku (viela) jį įkaitina. Pritaikino žmonės tai gyvenime. Įkaitusios plonos vielytės elektros lemputėje ima šviesti.

Elektros srove kaitinami prosai atsieina gal nebrangiau už anglius, be to, nekelia dulkių bei pelenų, nerūksta ir švaresni.

Įkaitintos elektros srove vielytės užvirina vandenį. Imta tad daryt elektrinės virtuvėlės. Jos dabar užsienyje jau labai madoje. Pavyzdžiui, dar 1935 m. tik vien Berlyne naudotasi 250.000 tokių virtuvėlių.

Vartojami taip pat elektros pečiukai, kuriais šildomi kambariai. Elektriniai pečiai duonai ir kitiems dalykams kepti irgi tinka, nukonkuruoja netgi malkomis kūrenamus. Mat, elektriniai yra švarūs ir galima juos kiek nori įkaitinti, o su malkiniais sunkiau; bus tai per karšti, tai per šalti.

Elektros srovė išnaudojama ir mašinoms sukti.

Nueik pas kirpėją, tave nukirps elektrine mašinėle.

Fabrikuose daug kur dirba elektrinės mašinos.

Tramvajus varo elektriniai motorai. Arčiau didesnių miestų traukiniai esti taip pat elektros varomi. Prancūzijoje praktikuojami autobusai elektros pagalba varomi. Vokietijoje viename ežere valtis paėmusi 100 žmonių gali plaukti 11 klm. per val. irgi elektros pragelba varoma. Vokiečių karo ministeris išleido parėdymą, kad kareivinėse mechaniniai laikrodžiai būtų pakeisti elektriniais.

Elektrinė mašina dirba dabar ir tešlainius, girdi, ji nevargstanti ir neprakaituojanti (kaip žmogaus rankos), nuo ko ir tešlainiai sveikesni. Padirbusi tokia mašina savo tešlainius siunčia juos elektrinei krosnei iškepti.

Pritrūko žmonės kantrybės dargi karves melžti. Atiduoda jie šiandien ir šį darbą elektrinei mašinėlei, kuri niekeno neprižiūrima puikiai išmelžia karvę dar geriau, negu žmogus ir dar nieko į pieną neprikrečia.

Apie elektros srovės pritaikymą medicinos srityje buvo minėta „Jaunimo Drauge" rašant apie „Roentgeno spindulius".

Galima dar pastebėti, kad naudojantis tos pačios elektros srovės pritaikymais jau pavyko bandymai valdyti orlaivį. Orlaivio vairuotojas savo vietoje įtaiso aparatą prie vairo, o pats būdamas žemėje prie kito aparato gali įsakyti orlaiviui skristi kur tik vairuotojui patinka. Pastebėta, kad orlaivis tokiu būdu valdomas, tiksliai prisilaiko trijų krypčių, būtent: a) į priekį b) į viršų arba į apačią, c) į kairę arba į dešinę. Jeigu jį kartais vėjas kiek nuneša šonan, tai jis ir vėl grįžta į tą liniją, kurią jam skiria savo aparatu žemėje stovėdamas vairuotojas.

J. V.

Yra trys dalykai, kuriais gyvenime galima daug nuveikti, būtent: sveikas kūnas, išlavintas protas ir kilni siela.

METALINIS ŽMOGUS

Šių dienų technika pasiekia kaskart naujų laimėjimų. Mėgina jau pagaminti metalinį žmogų — robatą, kuris pavaduotų gyvąjį žmogų. Vaizdely matome tokį robatą, bevaikščiojantį Londono gatvėmis.

VAŽIUOJAME TOLIAU

(Iš ciklo: „Mūsų kelionė po Europą").

Kiekvienam keliautojui svarbiausia yra patirti kuo daugiausia visokiausių įspūdžių. Rodos, kad mūsų kelionėj įspūdžių nestinga. Įvairinam savo kelionę, kaip galėdami, kad visiems būtų įdomu ir naudinga. Ligi šiol esame jau aplankę vakarų, pietų ir kai kuriuos vidurio Europos kraštus. Šiems kraštams aplankyti pravertėm daugiau, negu pusę metų laiko. Ne vienam gal jau ir nusibodo mūsų kelionė, gal jau atsimetė nuo mūsų pradžioj kelio arba pusiaukelėj. Kas gi čia suseks. Bet neabejojame, kad daugelis, supratę mūsų kelionės naudingumą, ir naujai prisidėjo prie mūsų pasivažinėti po platųjį pasaulį. Būtų labai malonu, kad mūsų bendrakeliautojai parašytų mums, kaip jiems visa šitoji kelionė patinka, ir ką dar norėtų aplankyti, pamatyti, sužinoti. Juk jeigu sykiu keliaujame, tai sykiu turime dalintis ir įspūdžiais.

Šiuo kartu užsuksime Šveicarijon ir Rumunijon.

Šveicarija — nedidelė valstybė, užimanti truputį daugiau negu 41 tūkstantį kvadratinių kilometrų plotą. Gyventojų Šveicarijoje yra apie 4 milijonai. Viename kvadratiniame kilometre gyvena 100 žmonių.

Šveicarija yra kalnuota šalis. Ji yra kaip tik Alpių viduryje. O Alpių kalnai, tai juk aukščiausi visoj Europoj. Mums, lygumų gyventojams, gali atrodyti, kad šveicarams labai nepatogu gyventi tokiuose kalnuose. Bet kur ten, šveicarai nepaliginti geriau gyvena už mus. Tiek medžiaginė, tiek dvasinė jų kultūra yra labai aukštai pastatyta.

Išskyrus tik kai kurias vietas, didesnė šalies dalis žemės ūkiui netinka. Beveik trečdalis viso paviršiaus — tai sniegynai, ledynai, uolos ir ežerai, daugiau kaip trečdalis — pievos ir tik šeštojo dalis dirbamieji laukai, sodai ir vynuogynai. Todėl savo duonos šveicarams neužtenka, jie gabenasi jos iš kitų šalių. Šveicarai daugiausia verčiasi gyvulių auginimu ir pramone.

Šveicarų pramonė išaugo ypatingu būdu. Jų pramonė išauginta stačiai iš nieko. Nėra Šveicarijoj nei anglių, nei geležies, neauga tenai nei medvilnės, nei šilko augmenys,

o tuo tarpu žymiausios Šveicarijos pramonės šakos yra medvilnės, šilko ir mašinų gamyba. Kurdami savo pramonę, šveicarai parodė labai daug sumanumo ir apsukrumo. Bet kalnų gyventojai yra visada apsukresni, negu lygumų gyventojai. Tos pačios taip pat kalnų gyvenimo sąlygos stačiai privertė šveicarus imtis pramonės, nes tenai, galima sakyti, nėra kitokių pragyvenimo šaltinių. Žaliosios medžiagos šveicarai gabenasi iš kitų šalių, akmeninį anglį gi pavaduoja šveicarams dovanai gaunama kalnų upių ir krioklių jėga.

Didžiausi pramonės centrai yra šiaurinėj Šveicarijoj *Ciuricho* ir *Bazelio* miestuose. Gaminama ten visokios mašinos, vagonai ir automobiliai. Vakarinėj Šveicarijoj gaminami geriausi visame pasaulyje laikrodžiai. Laikrodžių dirbimo centrai yra *Ženevos* ir *Naušatelio* miestai.

Galvijus šveicarai augina išimtinai pieno ūkiui, kuris ten yra labai pavyzdingai pastatytas. Svarbiausi pieno gaminiai—sūriai. Šveicarų sūriai žinomi yra visame pasaulyje.

Gyvulių laikymas Šveicarijoje yra ypatingas. Atėjus pavasariui, gyvuliai genami į kalnus. Ten jie išbūna ligi rudens. Sniegui nuolat tirpstant, gyvulių kaimenės keliasi vis aukštyn į kalnus. Piemenys taip pat išbūna laukuose ligi rudens. Šveicarijos kalnuose matyti visur daugybė tam tikrų nedidelių namelių. Tai piemenų vasariniai namai. Šalia tų palapinių esti padaryti dideli daržai gyvuliams laikyti. Piemenims pavedama visa galvijų priežiūra. Jie ne tik gano, bet ir melžia karves ir spaudžia sūrius, kuriuos paskui kaimenės savininkai pasidalina. Besiganančios karvės teikia Alpių pievoms tam tikro gyvumo. Kiekviena karvė turi po kaklu pakabintą varpelį, kartais gana didelį. Šitų varpelių skambėjimas girdėti visur, jų aidas skrodžia Alpių kalnus ir šlaitus. Iš varpelio skambėjimo piemenys pažįsta kiekvieną karvę.

Šveicarija susideda iš 25 nedidelių valstybėlių, kurios sudaro vieną sąjungą, vadinamąją *federaciją*. Paprastai tos sudedamosios mažos valstybėlės vadinamos yra *kantonais*.

Seniau, ligi XII amžiaus, Šveicarija priklausė Habsburgų imperijai, bet paskui kai kurie Šveicarijos kantonai ryžosi iškovoti sau nepriklausomybę. Ir iškovojo. Iš pradžių iškovojo nepriklausomybę šie kantonai: Švicas, Uris ir Untervaldenas. Vėliau laisvę gavo ir kitos Šveicarijos dalys. Šveicarų nepriklausomybės legendarinis asmuo yra *Vilius Tell*, kurio žygius ir kovas yra gražiai aprašęs vokiečių poetas Šilleris. „Vilius Tell" yra išverstas V. Kudirkos ir lietuvių kalbon. Kas nori, gali paskaityti.

Šveicarijos valstybė ne vienos tautos padaras. Šveicarų tautos, kaip tokios, kaip mes suprantam, nėra iš viso. Šveicarai tai tik Šveicarijos piliečiai. Gi tautybės atžvilgiu šveicarai sudaro prancūzų, vokiečių ir italų mišinį. Daugiausia yra vokiečių (70%), kurie gyvena žiemos rytuose, toliau eina prancūzai—vakaruose ir italai—Alpių pietuose.. Tikybos daugiausia protestantai, nors yra ir katalikų.

DAR VIENAS RŪPINTOJĖLIS

Šį gražų lietuvišką kryžių pastatė uolūs Liet. Šv. Kazimiero D-jos Margionių skyriaus nariai. Prie kryžiaus matosi 1935 metų skyriaus valdyba, kurios rūpesniu buvo pastatytas šis kryžius.

Pastebėtina, kad visos šitos tautos labai gražiai savo tarpe sugyvena. Nėra jų tarpe jokios neapykantos. Vieni kitus labai gerbia. Įdomu taip pat, kad Šveicarijos vokiečiai, prancūzai ir italai nieko bendro neturi su Vokietijos vokiečiais, Prancūzijos prancūzais, Italijos italais. Jie yra tik šveicarai ir tiek. Nors didžiajam kare prancūzai kariavo su vokiečiais, bet tarp Šveicarijos prancūzų ir vokiečių nebuvo jokios neapykantos. Aišku, kad toks sugyvenimas yra galimas tik kultūringų tautų tarpe.

Nors Šveicarija nedidelė, bet yra viena kultūringiausių Europos šalių. Visi ten moka skaityti ir rašyti. Aukštasis mokslas taip pat labai gerai pastatytas. Tokioj nedidelėj valstybėj yra net 6 universitetai. Šveicarijos universitetuose yra baigę mokslus nemaža lietuvių veikėjų.

Savo gamtos gražumu Šveicarija taip pat užima vieną pirmųjų Europoje vietų. Šveicarijon kasmet atvažiuoja ar įspūdžių paieškoti, ar sveikatos pataisyti daugybė svetinšalių—turistų. Iš to šveicarai turi labai daug pelno. Na, bet ir turizmo reikalai pas juos yra labai puikiai sutvarkyti. Prabangių viešbučių pilna ne tik miestuose, bet ir kalnuose. Keliautojais rūpinasi tam tikros kalnų draugijos.

Šveicarijos sostinė — *Bernas*. Valstybinė santvarka—respublika.

Šiuo metu yra pagarsėjęs Šveicarijoje Ženevos miestas. Šiame mieste, kaip žinia, turi savo buveinę Tautų Sąjunga. Čia suvažiuoja Tautų Sąj. posėdžiuosna daugybė diplomatų, jų patarėjų ir spaudos atstovų. Čia dažnai šaukiamos ir kitokios politinės konferencijos. Iš to Šveicarija irgi turi labai daug pelno. Dabar yra jau aišku, iš kur šveicarai ima pinigų savo pramonei ugdyti.

Rumunija — susisiekia su Čekoslovakija, Lenkija, Sovietų Rusija, Juodąja jūra, Bulgarija, Jugoslavija ir Vengrija. Rumunijoj gyvena apie 16 milijonų gyventojų. Daugumą krašto gyventojų sudaro patys rumunai (apie 10 mil.). Toliau eina vengrai, kurių yra čia apie pusantro milijono, žydų —vienas milijonas, vokiečių — apie 800 tūkst., apie pusė milijono rusinų ir t. t.

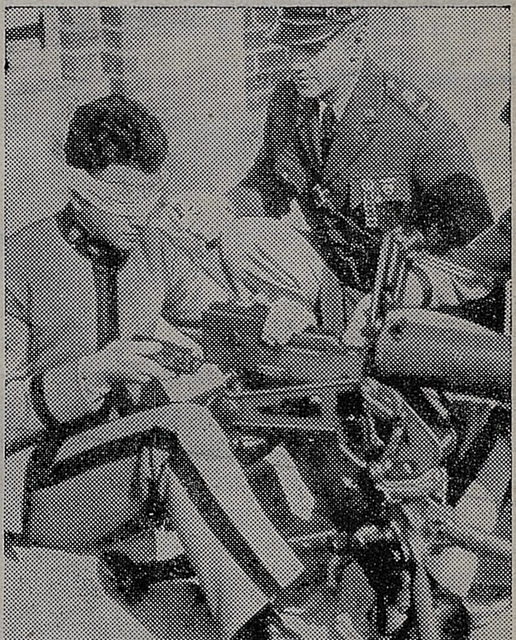
Rumunai yra romanų giminės žmonės. Jų kalba yra kilusi iš lotynų kalbos. Dabar rumunų kalba yra labai panaši į italų kalbą. Rumunai yra pravoslavų tikybos.

Į pabaigą vidurinių amžių ir pradžioje naujųjų amžių rumunai bavo pavergti turkų, kurie tuo metu buvo smarkiai įsigalėje Balkanų pusiasalyj. Devynioliktame šimtmetyje turkų viešpatavimui padaromas galas, ir Rumunija pasiskelbia nepriklausoma monarchija. Monarchinę santvarką Rumunija išlaikė ligi šios dienos.

Visa Rumunija susideda iš tam tikrų dalių arba, tikriau sakant, provincijų. Štai šios provincijos: Beserabija, Bukovina, Transilvanija arba Semigradija, Moldavija, Valachija ir Dobrudža.

Rumunija yra žemės ūkio kraštas. Daugiausia sėjama kukuruzų, kviečių ir avižų. Vietomis, ypač Moldavijoj, žemė yra labai-

NEPAPRASTAS ĮGUDIMAS

Kiekviena valstybė stengiasi kuo geriausiai išmankštinti savo karius. Šis vaizdelis rodo, kaip Amerikos kariūnas užrištomis akimis išardo ir sudeda kulkosvaidį.

Kaip kitos tautos, taip ir rumunai turi įvairių tautinių ir religinių papročių. Didelės pas rumunus iškilmės— vandens šventinimo apeigos, kurios būna sausio mėn. 11 d. Vaizdelis rodo šių iškilmių eigą.

derlinga. Verčiasi rumunai ir pramone. Apskritai, Rumunijoj yra didelių žemės turtų. Randama ten ir akmeninės anglies, ir geležies rūdos, vietomis randama aukso, svarbiausias tačiau žemės turtas yra žibalas. Žibalo gamybos atžvilgiu Rumunija užima vieną pirmųjų vietų kitų valstybių tarpe. Pramoningiausia yra Transilvanija.

Rumunai neperdaug kultūringa tauta. Analfabetizmas dar yra labai įsikėrojęs. Rumunuose yra labai didelis skirtumas tarp inteligentijos ir plačiųjų masių. Tai yra du atskiri tautos sluoksniai, tarp kurių yra kažin kokia bedugnė; jie vienas antro nesupranta. Dabar Rumunijoj šiuo atžvilgiu yra visiškai tokia pati padėtis, kaip prieš karą buvo Rusijoje. Rumunų masės gyvena vietomis labai skurdžiai. Tuo tarpu dvarininkai, žemvaldžiai, kurių tenai yra dar labai daug, gyvena labai gerai.

Rumunija yra vienintelė valstybė, kuriai pavyko po Didžiojo karo suvienyti visos rumunų gyvenamos žemės.

Rumunijos sostinė — *Bukareštas.*

Paruošė *A. P.*

KODĖL TĖTIS NEGRĮŽO

Ankstybos žiemos šaltis įkibo į lango stiklus ir margino juos įvairiausiomis gėlėmis.

Už kluono linko saulė. Ji metė gęstančius spindulius ir nudažė langą kruvinai — raudona spalva.

Vytukas su Juozuku, įsirėmę į lango rėmus, pūtė į stiklą. Jie norėjo atšildyti langą, bet šaltis jį vis labiau margino.

Vytukas pyko:

— Juozuk, nelyndz mano daiktan.

— Kad nenori, tai acosiu, — pasitraukdamas nuo lango nuolaidžiai ištarė Juozukas.

Vytukas — vyresnysis Klumpių sūnus. Jis jau ėjo į mokyklą. Anądien mokytoja jam davė knygutę su spalvotais paveikslėliais ir prašė ateiti kitą kartą į jos butą. Sakė parodysianti daugiau, net visą žemę.

— Juozuk, pas mus žiema. O ty, ty, toli in pietus — vasara. Tyjauka maž dabar sodai žydėjo — džiaugėsi savo mokslu Vytukas.

— Testa sau būna ir tyjauka žiema. Man vientara. — Pramurmėjo Juozukas.

Jis pyko, kad to dar nežino. Jam dar reikėjo laukti visi metai, kol mokytoja jį pašauks mokyklon. Šiuosmet ganė jis pirmą kartą karves. Prieš tai vis kiaules ganydavo. Vytukas juokdavosi iš jo:

— Juozuk, ar tavo kiaules gyliavo? Mano karvės tai kasdien gyliuoja.

Juozukas pyko. Dabar vėl iš jo juokiasi, kad nežino jis to, ką Vytukui mokytoja pasakojo.

Vytukas su Juozuku nutilo.

Saulė nusileido už kluono. Pasikuopė jau ir už miško. Dangus apsitaškė vakaruos lyg krauju nugrimzdusios saulės spinduliais. Giedra pranašavo aštrų šaltį. Už lango pasigirdo tvorų traškėjimas.

— Ilgai ir tėtis negrįžta, — verkšleno Juozukas.

*

Rogučių pavažos rausėsi giliai į sniegą. Paliko jos užpūstytam kely dvi besivingiuojančias, lyg traukinio bėgių, linijas.

Klumpius sėdėjo susigūžęs ant rąstagalių ir vis pavarinėjo arklį:

— Nū, kad tavi kur bala!

Arklys sulysęs. Jis ir nemėgino risčia pabėgėti. Kai Klumpius paleisdavo keiksmo žodį ir pamodavo vadelėm, arklys tik pamosuoja uodega ir vėl, koją paskui koją velkdamas, stumias priekin.

Klumpius negali išsėdėti ant sienojų. Jau ir koją nusėdėjo, o šaltis ėmė vis labiau. Nulipo nuo rąstagalių ir ėmė bėgti paskui rogutes.

Ragutės buvo prikrautos įvairiausios malkos. Klumpius žinojo, kad Marcė sėdi namie su vaikais be ugnies. O pečiaus pakurti tai tikriausiai nepakūrė, nes malkų jau dvi dienos kai pirkioj nė su žvake nesurastum. Tvoros ir visokie grėblakočiai seniai aplaužyti.

Kai tik Klumpius, grįždamas, įvažiuodavo į kiemą, išbėgusi Marcė pasitikdavo:

— Lauruk, o malkų ar parvežei?

Todėl Laurynas, grįždamas, visuomet susiieškodavo pakeliui šakų: kai kur įsidėdavo rogutėsna ir apipuvusį sienojį, arba išlupdavo iš kelio pamestinį dar nuo vokiečių laikų užsilikusį. Taip ir surinkdavo dviem trim dienom. Ir dabar, nuvežęs iš miško sienojus stotin, pasirinko pakeliui įvairių nuolikų: šakų, kaladėlių. Surado ir rąstagalį prie kelio. Paėmė ir įriteno rogutėsna.

— Vis dienai daugiau bus prakuro, — pamanė Laurynas.

— A, kad tu surūgtum! Jau ir stojos. — susikeikė. — Tai arklys!

Arklys pastatė ausis ir žiūrėjo į kitą kelio pusę. Laurynui rodės, kad kažin kas pro eglaites prabėgo. Pabėgėjo į eglaites, bet nieko nebuvo. Tik lingavo sujudintos šakos. Sniege Laurynas pastebėjo dvi įspaustas batų pėdas.

Čia kažkas buvo batuotas,—pamanė—pėdos išspaustos didelių, dar naujų batų. Bet kas? Juk niekas neavėjo darbo dienomis batais. Tiesa, tą dieną jis matė savo kaimyną Gaidį, kai jis ėjo batais apsiavęs pro miestelį ir, sutikęs girininką, užsuko drauge į karčiamą.

— Eik tu nenuėjęs, — nusispiovė Laurynas ir numuigino arklį toliau.

Beklampodamas užpūstytu keliu, arklys išsiryto į laukus. Akyraty sumirgsėjo lyg vilko akys. Tai artimiausieji Lauryno kaimynai. Privažiavęs savo kaimynų trobas, Laurynas jausdavosi kaip ir namie. Reikėjo dar nusileisti pakalnėn, pravažiuoti pro pakrypusį gluosnį ir atidaryti savo kiemo vartus.

Prie vartų pasitiko Lauryną vizgindamas uodega šuva. Net sulojo iš džiaugsmo. Pajutus šeimininką kieme, subliovė ir karvė. Gal dar nepašerta, nes Marcė su vaikais· O ir be to yra daug rūpesčių. Kur čia prižiūrėsi, kad visi būtų papenėti ir pagirdyti. Tėvą pasitiko ir vaikai. Išbėgę į tarpdurį spiegė:

— Mama, mamyte, tėtis grįžo!

Marcė pavarė vaikus nuo slenksčio ir, kaip visada, užklausė vyrą:

— O malkų parvežei?

Laurynas paglostė apšalnojusius ūsus. Juokdamasis rodė rogutes:

Zdairais, vežimas kap patysc. Bus visai nedėliai.

Šventadienį Klumpiai pasiliko namie. Marcė norėjo, kad pakinkęs arklį, nuvežtų bažnyčion, nors kartą per metus.

— Visi rengiasi šiandzie bažnyčion, — sakė Marcė, — o tu vientara, kap bezbažny-

GIMTASIS KRAŠTAS

Taip atrodo pirmojo sniego pridengti gražūs Suvalkijos medžiai ir trobėsiai.

kas, sėdzi. Ana, žmonės juokiasi iš mūs. Pakinkai, nor aš viena nuvažiuosiu.

— Arklys ir taip nujodytas. Ryt reikės vėl važiuoti medžian *). Testa pasilsi.

Taip ir pasiliko namie. Apsigobusi skara, Marcė nuėjo pas Agnietę ražančiaus kalbėti, o Laurynas su vaikais pasiliko pirkioje.

Laurynas atsisėdo prie krosnies. Iš vieno šono pasisodino Vytuką, iš kito Juozuką. Abu juos mylėjo viena tėviška meile.

— Pupos,—dažnai sakydavo Laurynas, — kas iš jūs bus, kai užaugsite?

— Tėti, aš mokysiuos, — sakė Vytukas,— ir noriu mokyti vaikus taip, kaip mūs mokytoja moko. Vaikų nemušiu niekuomet.

— Taip, vaikeli, mes, seniai, esame nemokyti.

Mūs tėvai neleido mokytis, o ir mokyklų tada nebuvo. Mokėsi tas, kas turėjo skatiko. Jie važiuodavo miestuosna, vėliau grįždavo ir važinėdavo ant mūs sprandų. Buvo tik dvarponiai mokyti. Dabar, vaikeliai, kitokie laikai.

*) Medžian — miškan.

— Tėti, ar leisi mane mokytis miestan,— klausė Vytukas, — mokytoja man sakė, kai baigsiu mokyklą, jinai išsiųs mane. Tik nori dar su tėčiu pakalbec.

— Kad būsiu, vaikeli, gyvas,—leisiu. Gal gi užsidirbsiu skatiko. Kai išsimokysi, gal ir tu man padėsi. O tu, Juozuk, ko ciūni?

Juozukas, pašlijęs galvą ant tėvo peties, žiūrėjo į langą. Ore buvo tyku. Pamažėl ir retai krito snaigės. Viena, kita, tūkstantoji, krito baltos lėtutėlės snieguolės. Apklojo jos tvoras ir stogus lyg baltu pūku. Tokiomis ramaus šventadienio valandomis Juozukas nekalbėdavo. Jisai įsižiūrėdavo į tolį. Ten kažką matė.

— Tėti, aš būsiu... Aš būsiu, tėti... Ne, tėti, aš niekuo nebūsiu. Aš noriu skraidyti kaip tos snieguolės skraido. Jų niekas nevaržo ir niekas joms neliepia, o jos skraido, tėti, vienos... — pratarė Juozukas.

Ir vėl akys klajojo kažkur už lango.

(B. d.).

Jonas Petkus.

NEVĖŽIO DUKRA

Pasaka apie jaunystę

Kai gražuolė naktis sidabriniu laivu
Iš už žaliojo šilo atplauks,
Kai žvaigždutės danguj iš už juodų kalnų
Jas lydėti mėnulį pašauks —

Argi tau nevistiek, ar mėnuo sidabru
Tavo saulėtą taką barstys,
Ar jaunystė kvepės žalsvu rūtų kvapu—
Ir Tavo dainas nutildys ..

Tu suprasi tada, kodėl žvaigždžių būriai
Tau juokias — jaunystė, jaunystė!
Kodėl tolius rausvus šiandien Tu užbūrei,
Ir kodėl Tave juokas suvystė...

Bet — ar ilgai žydės tos lelijos sode?
Ar greit jųjų žiedai suvys?
O aš meldžiu tik tiek — palydėki mane,
Kol danguj aušrelė nušvis...

JONAS ŠIOŽINYS

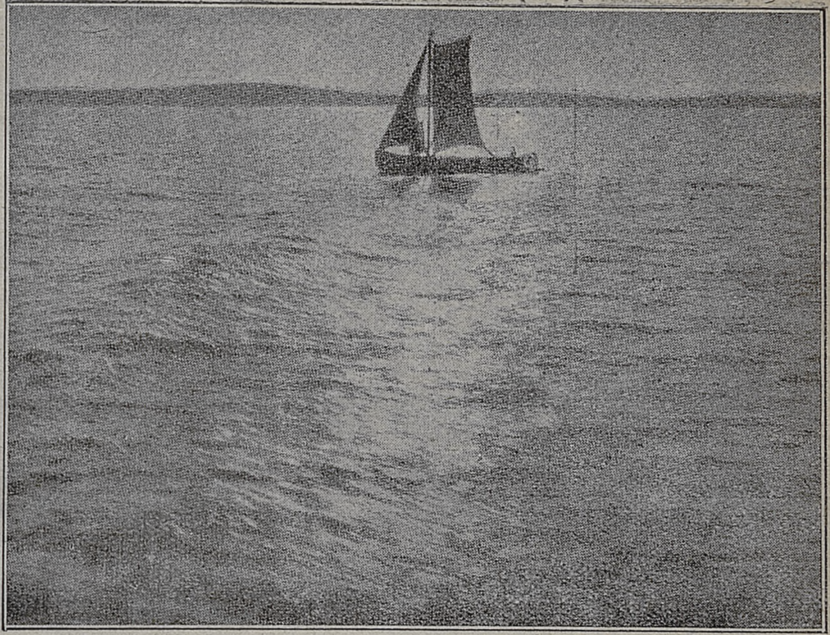
Ties pušele

Aš niekur iš čia nepabėgsiu
Ieškoti šalių svetimų...
Pušelė liekna užkerėjo —
Prie jos man svyruoti ramu...

Pavasarį žalią praleidom
Ir vasarą karštą drauge.
Čiulbėjo margieji paukšteliai,
Kvepėjo žalia parugė...

Ir rudenį rudą sutikom,
Kuris man nubraukė lapus...
Pušelė liekna vis žaliavo —
Dalinomės laime perpus. .

Nebėgsiu iš čia nė dabarties,
Nors atslenka žiema rūsti —
Klausysiuos pušelės ošimo,
Kol vėjai sniegais užpustys...

Gražus Lietuvos upių tėvas — Nemunas, kai saulei tekant balti, lyg gulbės, laivai bangose supasi.

Lietuvos Valstybės upės ir ežerai

Dabartinis Lietuvos Valstybės plotas labai gražiai papuoštas daugeliu išsivingiavusių upių upelių ir spindinčių, tyvuliojančių ežerų ežerėlių. Bet tai yra ne vien papuošalai, bet ir apčiuopiamos naudos šaltiniai. Kaip žinome, prie upių ir ežerų daugiausia yra miestų, miestelių ir sodžių. Beveik visi didesni miestai ir miesteliai yra prie upių ar ežerų. Kodėl? Todėl, kad upės ir ežerai pagrynina, pašvelnina orą, visuomet duoda pakankamai vandens, padeda išsiplėsti žvejybai, vandens sportui ir duoda galimumo išvystyti (didesnėse upėse) laivų judėjimą. Pagaliau dideliems miestams upės yra nepaprastai reikalingos jų švarinimo tikslams.

Nemunas

Didžiausia Lietuvos Valstybės upė — Nemunas. Jis prasideda Gudijoje ir baigiasi įtekėdamas Baltijos jūron. Jo vagos ilgumas turi 900 klm.

Nemunas pradžioje yra mažas upelis, bet juo toliau, juo jis darosi platesnis, nes jį padidina jo intakai: Beržūna, Gauja, Ščiara, Merkis, Neris, Nevėžis, Dubisa, Jūra, Šešupė ir kitos.

Kaip kiekviena upė, Nemunas turi tris dalis: aukštupį, vidupį ir žemupį. Ankštupys— Nemuno pradžia iki Gardino, vidupys — nuo Gardino iki Kauno, žemupys—nuo Kauno iki Baltijos jūros.

Aukštupio pradžioje Nemunas teka plačiu balotu kloniu, toliau klonis pagilėja ir kai kuriose vietose upės vaga veržiasi pro aukštesnius krantus.

Nemuno vidupys labai sraunus ir laivams patogus plaukyti tik nuo Alytaus. Toliau ties Birštonu Nemunas sudaro vadinamąją kilpą, kuri turi 52 klm. ilgumo. Upės vagai einant tiesiu keliu, būtų tik puspenkto klm. Dabar yra kilęs sumanymas tuos puspenkto klm. prakasti ir toje vietoje įtaisyti galingą elektros stotį, kuri elektros energiją galėtų teikti visam kraštui. Tokiai galingai elektros (hidroelektros) stočiai įrengti reikalinga keli milijonai litų. Nuo tos vietos, kur Kaune Nemunan įteka Neris, prasideda Nemuno žemupys. Nuo čia iki pat jūros yra patogiausia laivams plaukioti upės dalis. Nuo čia iki pat Tilžės Nemuną puošia nepaprastai gražūs krantai, kurie apaugę medžiais, krūmais ir paįvairinti prisišliejusiais miesteliais, sodžiais ir viensėdžiais.

Neris

Didžiausias Nemuno intakas yra Neris, kuris taip pat pradeda tekėti Gudijos žemėje. Jis turi 500 klm. ilgumo. Neris taip pat teka nelygiomis vietomis. Vienur jo krantai aukšti, apaugę krūmais, miškais, kitur—žemi slėniai. Neris teka pro Vilnių ir visą eilę didesnių ir mažesnių miestelių.

Neris taip pat turi daug savo intakų. Didžiausias—Šventoji upė. Jos krantai taip pat yra gražūs, įvairūs.

Kitos upės, kurios įteka Nemunan, taip pat turi vingiuotas vagas, aukštus ir žemus krantus ir eina pro visą eilę miestų, miestelių ir sodžių.

Ežerai

Dabartinėse Lietuvos Valstybės ribose yra daug didesnių ir mažesnių ežerų. Gražiausias—Rubikių ežeras, kuris yra netoli Anykščių miestelio. Šiame ežere yra daug gražių salų. Antras ežeras—Zarasų. Jis taip gražus, salotas. Be šio Zarasų apskrytyje yra dar daug kitų didesnių ir mažesnių ežerų, kurie nepaprastai gražiai papuošia visą apylinkę.

Pietinėje-vakarinėje krašto dalyje didžiausi ežerai: Dusios, Metelių, Obelijos, Vištyčio, Vygrių, Vaisėjų ir kiti. Šaurinėje dalyje — Platelių, Lukšto, Biržulio ir kiti.

Lietuvos ežerai yra ne vien gražūs, bet ir naudingi: juose veisiasi įvairiausios žuvys: lydžiai, karšiai, lynai, unguriai ir kitos. Dabar Lietuvos žuvų ūkis pertvarkomas. Beveik visi didesni ežerai yra valstybės žinioje. Daugumas jau suvalstybinti.

Jurėnas.

KIEK YRA PASAULIO DALIŲ?

Visi žinome, kad yra penkios pasaulio dalys: Azija, Amerika, Afrika, Australija ir Europa. Nes kaipgi ne penkios? Penkios! Tai netgi keista klausti ką nors šitokio dalyko. Juk taip buvo ir dar tebėr mokoma mokyklose, taip buvo rašoma knygose, geografijos vadovėliuose. Ir žemėlapiuose buvo piešiamos tik penkios pasaulio dalys. Bet juk ne taip jau seniai, mažiau nei prieš penkius šimtus metų, visiems buvo žinoma, kad iš tikrųjų būta tik keturių pasaulių dalių. Ir tik Kolumbo dėka buvo atrasta penktoji pasaulio dalis — Amerika. Tada taip pat žemėlapiuose buvo piešiamos tik keturios pasaulio dalys.

Atradus Ameriką, rodėsi, kad jau nebėr daugiau nežinomų žemynų. Žmonija turėjo išsitekti tik esamuose, žinomuose žemynuose. Nes kame gi gali būti kokie nors nauji žemynai. Žmogus visur ir viską išknaisiojo, išuostė. Netgi mažiausios salelės kažkur vandenynuose buvo surandamos.

Ir kas pasirodė? Pasirodė, šiaurės ašigalis nuklotas visas didžiausiais ledo klodais ir daugiau nieko. Bet pietų ašigalyj žmogus surado labai didelę paslaptį, kurios amžiais žmonės nežinojo. Po ilgų pastangų tyrinėtojai atrado pietų ašigalyj naują, nežinomą žemyną. Tą žemyną mokslininkai praminė *Antarkdidės* vardu. Tuo būdu buvo surasta šeštoji pasaulio dalis.

Kada ir kaip tai įvyko?

Apskritai imant, pietų ašigalis pradėta daug vėliau tyrinėti, negu šiaurės ašigalis. Tik 18-tame šimtmetyje buvo padarytos pirmos mokslo išvykos — ekspedicijos į pietų ašigalį. Kad pietų ašigalyj yra žemynas, pirmas atkreipė mokslininkų dėmesį tų laikų žymiausias anglų jūrininkas Jonas Kuk (Cook), kuris, beplaukiodamas pietų vandenynuose, norėjo kelis kart prisiartinti prie pietų ašigalio, bet ledynai neleido. Tiesa, Jonas Kuk jokio žemyno nerado, rado tik ledynus, bet jis pirmas nutuokė, kad ten yra nauja nežinoma dar žemė. Anglų jūrininko teigimu susirūpino mokslininkai. Ir taip 19-ojo šimtmečio pradžioje kai kurios ekspedicijos (mokslininkų išvykos) pasiekė naują žemyną iš Indijos vandenyno pusės, pavyko taip pat žemyno pakraščiu įvažiuoti į svarbiąją Antarktidės įlanką, kuri vadinama *Roso* jūra. Tuo pačiu laiku maždaug (19-tojo amž. pradžioj) ekspedicijos pasiekė taip pat antrąją Antarktidės įlanką iš Atlanto vandenyno pusės. Toji įlanka turi Veddell'io jūros vardą. Gi 19-tojo šimtmečio viduryje anglas Vilkes apvažiavo visą žemyno pakraštį į pietus nuo Australijos.

Tačiau, nepaisant to, kad visa eilė ekspedicijų užtiko pietuose žemyną, mokslas vis dėlto nedrįso tvirtinti, kad pietuose yra ištisas žemynas. Manoma buvo, kad tos žemės, kurias jūrininkai surado, buvo tik didesnės ar mažesnės salos. Ir tik į pabaigą 19-tojo šimtmečio mokslas įsitikino, kad iš tikrųjų pietų ašigalyj yra naujas didelis žemynas — šeštoji pasaulio dalis.

Daugiausia čia nusipelnė belgų ekspedicija, kuri buvo nuvykusi pietų ašigalin laivu „Belgica“ 1899 metais. Belgų ekspedicijos tikslas buvo išimtinai mokslinis.

Sėkminga belgų ekspedicija paragino daug kitų keliautojų ir mokslininkų vykti pietų ašigalin. Patys pirmieji šoko anglai, paskui prancūzai ir švedai. Vokiečiai taip pat nesnaudė. Svarbiausias visų ekspedicijų tikslas buvo pasiekti patį ašigalį, tai yra patį Antarktidės vidurį, bet ne visom ekspedicijom pavyko tai padaryti, kai kurios tenkinosi tik Antarktidės pakraščius pasiekusios. Anglų keliauninkas Robertas Scott ištyrė rytų ir vakarų pakraščius Rosso jūros. Patį gi ašigalį arba Antarktidės vidurį pasiekė pačiūžomis norvegų keliauninkas *Amundsenas*. Tai buvo 1911 metais. Kiek vėliau ir Scott'as buvo pasiekęs Antarktidės vidurį, bet grįždamas žuvo iš nuovargio su keturiais savo draugais. Po karo nenustota domėtis Antarktidės žemynu. Dar daugiau. Kad geriau galima būtų ištirti naujasis žemynas, pradėta naudoti tam reikalui taip pat lėktuvai. 1928/29 metais Vilkins'as perskrido vakarinę Antarktidės dalį. Tuo pačiu laiku skrenda lėktuvu iš Rosso jūros pakraščių į ašigalį Amerikos jūros laivyno karininkas Byrd'as. Ir jam pavyko pasiekti Antarktidės vidurį. Kitų tautų keliauninkai taip pat mėgino lėktuvais pasiekti pietų ašigalį.

Nors daug jau padaryta naujo žemyno pažinimui, kai kurie keliauninkai ir gyvybės neteko, bet vis dėlto Antarktidė nėra dar ištirta, kaip reikiant. Netgi Antarktidės pakraščiai ne visi yra gerai žinomi, nekalbant jau apie žemyno vidurį. Tačiau, kad pietų ašigalyje yra žemynas, tuo jau mokslininkai neabejoja. Apytikriu apskaičiavimu, Antarktidės žemynas yra tokio maždaug didumo, kaip Europa. Žinoma taip pat, kokia to žemyno gamta. Žmonių ten negyvenama, nes bemaž visas žemynas yra apdengtas ledynais. Antarktidės klimatas yra, taip sakant, ledinis, palyginti, sausas, temperatūra žema, ypač vasarą.

Kad ir nevisiškai dar yra naujasis žemynas ištirtas, bet jau kai kurios valstybės pasidalino jo sritimis. Norvegija, būtent, kuri naujose šalyse gaudo daug banginių, užėmė kai kurias patogias sau salas, Anglija pasisavino dvi didžiąsias minėtas jau įlankas su pakraščiais. Amerika ir Prancūzija taip pat nenusileidžia.

Tikrai dar nežinoma, ar Antarktidėje yra kokie nors žemės turtai. Spėjama tačiau, kad tenai galima rasti akmeninės anglies.

Alm.

ŠVIESIŲ TAUTIEČIŲ BŪRELIS

Uolūs lietuviškos spaudos rėmėjai ir skaitytojai, buv. Liet. Šv. Kazim. D-jos Vaiciuliškės (Kaltinėnų valsč. Švenčionių apskr.) skyriaus nariai.

J. ČEKAUSKAS

Laimė ir smiltys

Ant balto kelio, smiltis smulkiąsias
Išvaikė vėjas į melsvą tolį,
Kaip mano laimę, kaip skaiščią dieną;
Nuliūdęs beržas pakelėj stovi.
Maniau, ant kelio laimė vis rymo,
Ir laimė degė mano krūtinėj,
Jos trupinėliai tarp smilčių aukso
Varsotą kelią saulėn nupynė.

Ėjau jų rinkti, krūvon dėlioti,
Kaip perlų grūdus, kaip brangenybę
Ir tuomet skelbti visai žemelei,
— Buvo man laimės dienos sužibę.
Bet vėjas spėjo smiltis praryti
Ir skausmas savo pėdas įmynė;
Kur mano laimės nors dalelytė,
Kur jos takelis saulėn auksinis?

Kraujagyslių išsiplėtimas

Kojų kraujo gyslų išsiplėtimas esti gan dažnai. Toji liga greičiau pasitaiko pas senesnius žmones, bet esti ir pas jaunus.

Priežastys kojų gyslų išsiplėtimo įvairios: čia veikia neštumas, darbas susijęs su stovėjimu ar nuolatiniu vaikščiojimu. Bet svarbiausia priežastis tai įgimtas kojų gyslų sienelių silpnumas; gyslų sienelės esti netamprios ir dėl to jos perdaug išsiplečia. Tokios išsiplėtusios kraujagyslės neįstengia priplūdusį į kojas kraują pakelti į viršų, kraujas susitvenkia venose, ir jos dar labiau plečiasi ir išsipučia. Tuomet ant kojų čia pat po oda matosi melsvai, visaip išsivingiavusios storos kraujo gyslos. Tos gyslos kartais taip išsivingiuoja ir išsiplečia, kad vietomis susidaro guzai, lyg minkštos paduškaitės.

Kenksmingumas kojų kraujagyslių išsiplėtimo yra toks: ilgiau pastovėjus ar daugiau pavaikščiojus, supursta, darosi sunkesnės ir nelanksčios, atsiranda kojose spaudimas, o kartais net smarkiai paskauda. Smarkiai prisipildžiusios kraujo gyslos dažnai trūksta ir iš jų bėga kraujas, kurį kartais esti sunku sulaikyti. Jei trūkusios gyslos užsiteršia, tai gali pasidaryti gyslų uždegimas ar prisimesti rožė. Be to, ant blauzdų, kur būna išsiplėtusios gyslos, dažnai atsiranda egzema, odos nušašimas ar atsiveria žaizdos, kurias namie labai sunku užgydyti. Išplėstose gyslose susidaro kieti mazgai; kartais susitveria net akmenukai.

Jei išsiplėtimas nedidelis, tai ypatingo gydymo nereikia. Kai kojos papursta ir pavargsta, tai jas reikia palaikyti aukštai pakeltas. Geriausiai iškelti kojas atsigulus. Prie didesnių gyslų išsiplėtimo kojas reikia suveržti raikščiais; daryti taip: imti švarius marškonius raikščius 10 — 12 cm. pločio ir 2 — 3 metrų ilgio. Rytais, keliantis iš lovos, nesveiką koją pakelti į viršų ir palaikyti kelias minutes, kad kraujas subėgtų į kūną. Paskui minėtu raikščiu pradėti koją vynioti nuo kaulelio į viršų, t. y. kelio link. Vynioti paeiliui, truputį priveržiant iki kelio linkimo ir čia apstistoti. Ant šitaip suvystytos kojos užauti kojinę ir taip laikyti per dieną. Einant gulti, raikščius nurišti ir koją numazgoti. Yra tam tyčia guminės kojinės gyslų išsiplėtimui prilaikyti. Jos turi būti pritaikintos kojai.

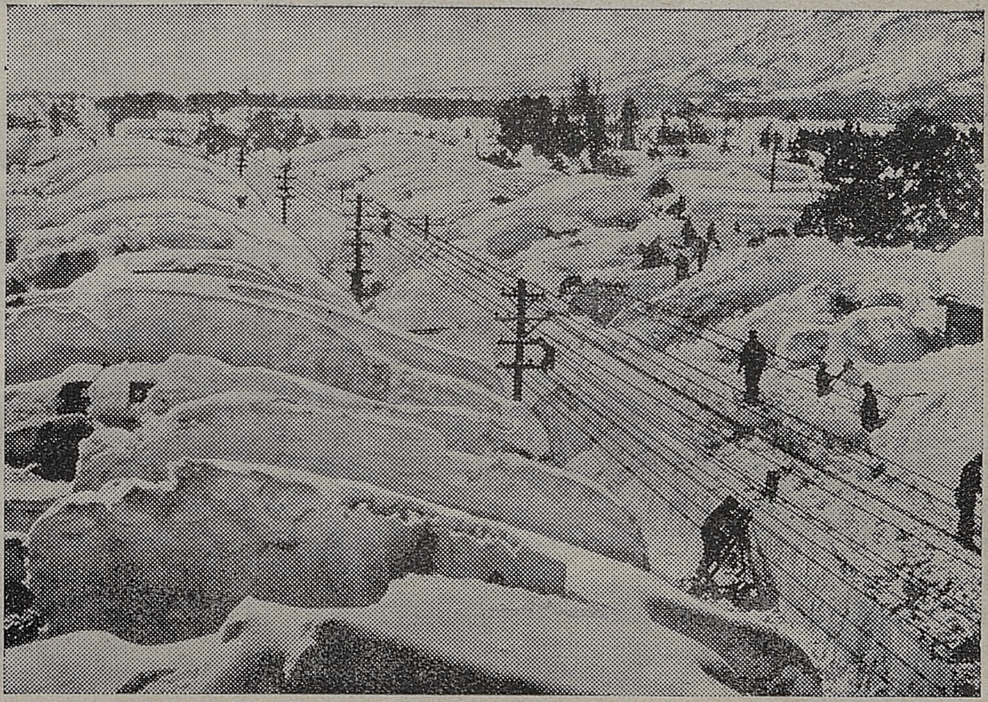
Jei nenorima nešioti raikščiai ar guminės kojinės, arba jei gyslų išsiplėtimai labai dideli, tai geriausia duoti padaryti operacija. Operacija lengva, paviršutinė.

Kai pratrūksta kraujo gysla ir čiurkšle bėga kraujas, reikia taip padaryti: tuojau atsigulti ir iškelti tą koją į viršų. Kraujuojančią vietą prispausti švariu skudurėliu. Jei koja vis kraujuota, tai aukščiau žaizdos ją suveržti gumine žarna ar susukta skarele. Paskiau kreiptis prie gydytojo.

Kai atsiranda blauzdų žaizdos ar egzema, tai tenka pagulėti ligoninėj ir ilgokai gydytis. Nepašalinus kojų gyslų išsiplėtimo, žaizdos ir kiti blauzdų nušašimai sunku pagydyti.

Turint kojų venų išsiplėtimus, kojas visuomet reikia švariai laikyti ir nešioti švarias kojines. Nešvarumai ir įdrėskimai greit sukelia minėtas blauzdų ligas.

M.

Kai kur sniego visai nėra, o kai kur jo net perdaug. Paskutiniu metu siautė didelės pūgos Japonijoje, kur užpylė sniegu keletą sodžių ir miestų. Vaizdely paradomas Tokados miestas, užpiltas sniegu; matyti tik stulpų ir medžių viršūnės.

Šviesos kelio beieškant

Jeigu palyginsime dabartinių laikų kultūringą žmogų su žmogumi, gyvenusiu prieš kelius tūkstančius metų, tai rasime labai didelį skirtumą. Dabartinis civilizuotas europietis turi jau išmiklintą protą, yra panaudojęs visą techniką savo gerbūviui pakelti, vilki gražius rūbus ir gyvena skoningai įrengtame bute. O grįžkime mintimis keliais tūkstančiais metų atgal.

Tuomet žmogus jautėsi bejėgis esąs, juto aplink save daug paslapčių; galėjo tik tiek pasakyti: žinau, kad nieko nežinau.

Toji žemė, kuria jis vaikščiojo, neturėjo nei nustatytos formos, nei dydžio. Vulkanų veikimas, jūrų bangavimas ir upių išsiliejimai sukeldavo jame baimę, abejojimą, išgąstį.

Dar mažiau žmogus išmanė apie žemės santykius su kitais dangaus kūnais. Kas jie yra ir kiek jų yra—buvo nežinoma. Neaiškus buvo žmogaus santykis su kitais žmonėmis ir su gyvuliais.

Žmogus gamtos paslaptis tiek tesuprato, kiek matė arba girdėjo. Turėjo dirbti, nes valgyti norėjo.

Tačiau tas įgimtas žmogaus tiesos ieškojimas ėmė reikštis neatmenamais laikais ir paliko daug žinių. Jos rodo, kokių plačių užsimojimų kartais ir senovėje būta. Nuvažiuokime į tolimą Azijos kraštą Kiniją, ir užtiksime prieš kelius tūkstančius metų pastatytą mūro sieną. Jos ilgis apie 5000 klm., aukštis 11 metrų ir 8 metrų plotis. Milžiniška siena! Kiek tai reikėjo įdėti sumanumo ir darbo tam įvykdyti. Nuvažiuokime į pietų šalį, į Afriką. Jos šiaurinėj dalyje kitados buvo galinga Egipto valstybė; ir čia išliko milžiniški paminklai, piramidės, statyti kelius tūkstančius metų prieš Kristaus gimimą. Piramidės — tai

aukšti (iki 150 metrų) akmeniniai kūgiai, kuriuose buvo laidojami Agipto valdovai faraonai. Kiek čia reikėjo inžinierijos mokslo tokioms piramidėms pastatyti!

Taigi, galime pasakyti, kad ir senovėje daug mokėta ir netingėta dirbti.

Kai kada norėtųsi tą senovę duoti kaip pavyzdį ir mūsų laikams ir mūsų žmonėms; norėtųsi prikelti faraoną, kad jis priverstų mūsų kaimietį nors savo kiemą sutvarkyti, pievą nusausinti arba lauką gerai išarti.

Kai senovėje žmonės atliko didelius darbus savo fizine jėga, naujojoj gadynėj norima visus sunkius darbus pavesti technikai, mašinoms. Ir pavyksta; žmogus dabar dažnai reikalingas tiktai kaip vairuotojas, o visą darbą mašinos dirba. Naudojamės išradimais, bet retai tepagalvojame, kiek tai reikėjo galvoti, smagenis džiovinti, kol buvo išrasta garo mašina arba elektra. Šiandieną jau visi naudojasi susisiekimu traukiniais, bet ne visi įdomaujasi, kaip tas traukinys buvo padarytas. Stebiamės, žiūrėdami į lekiantį padangėse orlaivį, o nesinori paimti knygos arba laikraščio ir pasiskaityti, kokiu tai būdu žmogus sugebėjo aukščiau paukščių pakilti.

Bet ir ne tiktai tas. Kiekviena gyvenimo smulkmena, paimta tyrinėti, atidengia nežinomus pasaulius, sukelia smaisumą, duoda pasitenkinimo ir naudos.

Norėtųsi kiekviename „Jaunimo Draugo" numeryje matyti straipsnelį apie tuos žmones, kurie, pamiršę save, kūrė mokslą, atskleidė gamtos paslaptis ir skatino jaunesnes kartas dar labiau mokslą pamilti.

Pamėginsime tad sekti garsiųjų žmonių gyvenimą, jų pasiryžimus, ištvermę ir laimėjimus. Pradėsime tą kelionę nuo gilios senovės ir baigsime mūsų laikais.

Sunkus buvo garsiųjų žmonių gyvenimas šviesos kelio beieškant; mums teks jį matyti „Šviesos kelio beieškant" straipsneliuose.

Vilnietis

Šis tas apie vandenį

Vanduo yra vandenilio ir deguonies junginys. Norint pagaminti vandenį, reikia sumaišyti dvi dalys vandenilio dujų ir viena dalis deguonies dujų. Tas mišinys reikia deginti aukštoj temperatūroj. Tokiu būdu gausime vandenį, kuris chemijoj žymimas ženklu H_2O, nes vandenilis lotiniškai vadinasi Hydrogenium, o deguonis Oxygenium. Čia paimtos pirmos raidės. 2 prie raidės H reiškia, kad paimta dvi dalys.

Vandenį mes matome įvairiuose pavidaluose. Jis buna skystas, kietas (ledas) ir dujos (garai). Paprastas vandens pavidalas yra skystas. Prie 0^0 temperatūros ir žemiau O vanduo virsta ledu. Aukštesnėj kaip 100^0 C temperatūros vanduo virsta dujomis, arba vandens garais.

Vanduo užima didesnę žemės paviršiaus dalį, sudarydamas okeanus, jūras, ežerus ir upes. Vanduo sudaro svarbiausią augalų, gyvulių ir žmogaus maisto dalį, o tuo ir jų kūno didžiausią dalį.

Ledo pavidalo vanduo guli per ištisus metus žemės ašigaliuose ir aukštų kalnų viršūnėse, karštose ir šiltose šalyse saulė nuolatos kaitina žemę ir jūrą. Nuo saulės šilumos vanduo virsta garu; garas kyla aukštyn, iš jo pasidaro rūkas, o iš rūko debesys. Tuos debesis vėjas nuo jūros varo toliau. Debesų garai, pakilę aukštyn, susitinka su šaltesniu oru, ataušta ir virsta vandens lašeliais. Tie lašeliai nenusilaiko ore ir lietaus pavydale krenta žemėn. Iš lietaus vandens pasidaro klanai, iš klanų upeliai, o iš jų—upės. Upių vanduo bėga į jūras. Tokiu būdu grįžta į jūras tas pats vanduo, kuris buvo iš jų išgaravęs. Žiemos metu debesų garai labiau atšąla, negu vasarą ir virsta snaiguolėmis — miego žvaigždelėmis. Žiemą užuot lijus, sninga. Sniegas išbūna ligi pavasario. Pavasarį saulė sutirpina jį, ir jis virsta vandeniu. Daug lietaus vandens, ar pavasarį ištirpinto sniego sugeria žemė. Vanduo sėsta gilyn tol, kol prieina nepraleidžiamą žemės sluoksnį, būtent, molį. Ten jis susirenka ir po žemėmis sudaro upelius bei upes,

lyg vandens gyslas, kuriomis vanduo taip pat nuteka į jūras.

Vanduo žemėse sutinka įvairių druskų ir jas tirpdo. Juo jis nusėsta giliau į žemę juo daugiau ištirpdo įvairiausių druskų ar šiaip kokių nors mineralų. Toks vanduo, išėjęs į žemės paviršių versmėmis ar šaltiniais, turi gydomosios reikšmės. Tokio mineralinio vandens šaltinių turime ir Lietuvoje, pav.: Birštone ir Druskininkuose. Vanduo yra vadinamasis kietas ir minkštas; kietas vanduo randasi giliai po žeme. Tokiu būdu šulinių ir versmių vanduo esti kietas. Jis turi savyje ištirpintų kalkių, geležies ar kitų mineralų.

Žemės paviršium tekąs vanduo, ištirpintų medžiagų turi daug mažiau, todėl yra minkštesnis. Visai minkštas yra lietaus vanduo, nes jame nėra mineralinių tirpinių. Toks vanduo geriausiai tinka praustis ir skalbti. Gerti jis netinka, nes neturi skonies. Skanus ir gaivinąs yra šulinių ir versmių vanduo, kuris turi savyje angliarūgšties dujų. (Selterio vanduo turi daug angliarūgšties dujų). Vandens skoniui pagerinti įvaroma į jį angliarūgšties dujų. Toks vanduo vadinamas selterio vandeniu. Vanduo nėra nekuomet visiškai švarus. Jis yra drumstas arba su pūvančiomis augalų arba gyvulių liekanomis.

Tos liekanos kartais turi savyje ligos bakterijų. Geriant tokį vandenį galima užsikrėsti. Todėl vanduo gerti turi būti virintas arba iškoštas (išfiltruotas). Filtrą gali kiekvienas lengvai pasidaryti.

Reikia paimti leiką ir gabalą sugeriamojo poperiaus. Popierius iškirpti sulig leikos didumo, sulenkti ir įstatyti į leiką. Dabar reikia sutrinti medžio anglies ir įdėti leikon.

Per taip įtaisytą leiką pilame vandenį. Persisunkęs vanduo bus švarus ir tinkąs gerti.

j. m.

K. Č. LIETUVIS

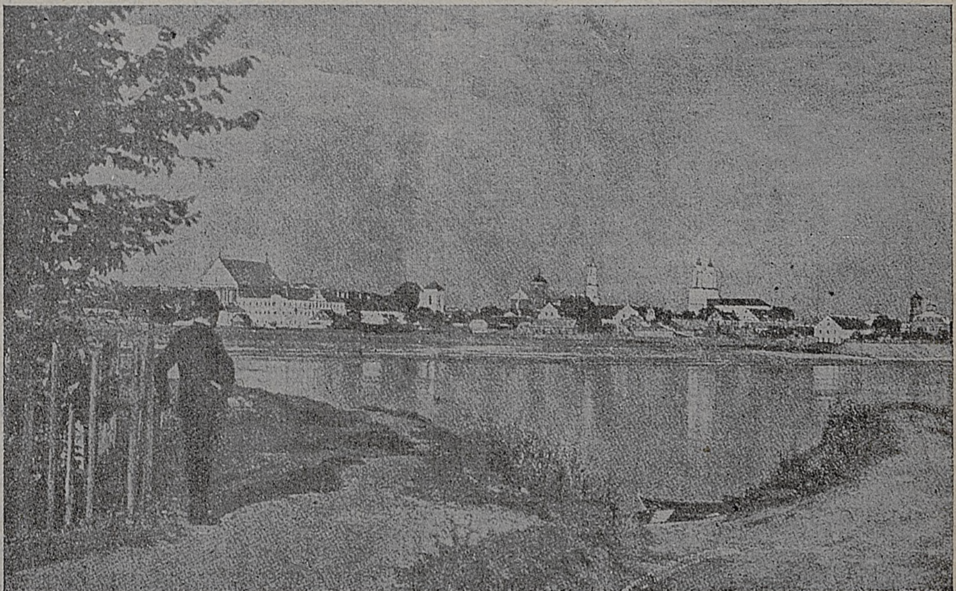
Skambėk, daina...

Skambėk, daina, nupinta varguos
Visad bakužėj artojo;
Daina jėgų mums priduos
Belaukiant šviesesnio rytojaus.

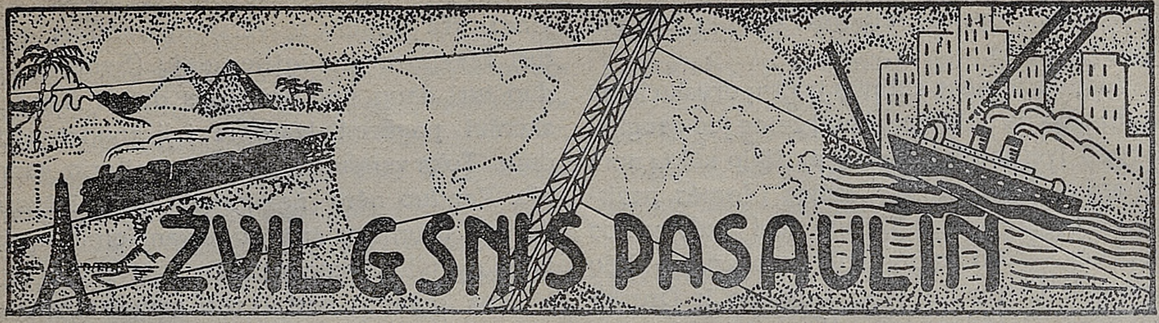
Skambėk, daina, toli vai toli —
Po Vilniaus pilkąjį kraštą,
Skambėk ir raminki visoje šaly,
Kur velka lietuvis dar naštą.

Skambėk, daina, tėvynės laukuos,
Ir kvėpki krūtinėn mums meilę,
Lai tavo akordai lietuvį paguos,
Suklupus gyvenimo vartuos.

KAUNO VAIZDELIS

Gražus Nemunas ties Kaunu, kurio bangose skęsta ilgi didžnamių ir bažnyčių bokštų šešėliai.

POLITINIO GYVENIMO SUKŪRY

Anglijos—Italijos sutartis.

Niūrią Europos politikų nuotaiką pataisė anglų-italų sutartis, kuri buvo pasirašyta Romoje š. m sausio 2 d. Valstybės, pasirašiusios suturtį, patikrina ligšiolinę Viduržemio jūroje padėtį (status quo). Be to, laidojama, kad Viduržemio jūra susisiekimui ir tranzitui esanti laisva visoms valstybėms. Taip pat viešai pareiškiama, kad ši sutartis nėra nukreipta prieš bet kurią kitą valstybę. Ta proga italai pareiškė kad jie nevedę jokių derybų su gen. Franco dėl Balearų salyno ir nemaną to salyno savintis. Šią sutartį Paryžiaus politikai priėmė labai palankiai. Vokietija irgi džiaugiasi. Deja, tas jos džiaugsmas nenuoširdus.

Vokiečių spauda, rašydama apie tą sutartį, ypatingai pabrėžia, kad tuo nebus sudrumsti geri italų-vokiečių santykiai. Bendra tų valstybių politinė linija bus vedama ir toliau.

Nemaža džiaugsmo suteikė Vokietijai žinia, kad Prancūzijai, kuri paskutinę valandą norėjusi prisijungti prie tos sutarties, nepavyko. Šios sutarties reikšmė Europai yra milžiniška. Juk prieš metus blogi Anglijos-Italijos santykiai dėl Abisinijos ko tik neuždegė naujo gaisro Europoje. Varžytinės tarp anglų ir italų dėl hegemonijos Viduržemio jūroje, galima sakyti, baigėsi lygiomis. Tikrurumoje yra tai didelis Italijos laimėjimas. Ne paslaptis, kad Mussolini daug kartų norėjo taikintis su Anglija. Bet ši vis nesutikdavo. Anglija dėjo daug triūso ir pastangų, kad nukreiptų visas viduržemio pakrantėje esančias valstybes prieš Italiją. Tuo tikslu Anglija nusileido Turkijai Dardanelų sąsmaukos klausimu. Taip pat buv. Anglijos karaliaus Eduardo VIII kelionė po Balkanus ir į Turkiją turėjo tikslo surasti Britų imperijai sąjungininkų jos būsimoje kovoje su Italija.

Paskutinieji Ispanijos įvykiai ir baimė dėl didelio Vokietijos įsigalėjimo Pirenėjų pusiasalyje privertė anglus nusileisti italams. Vienas po kito seką įvykiai rodė, kad Anglija su Prancūzija stengsis atitraukti italus nuo vokiečių. Ir taip Adis-Abeboje buvo panaikintos pasiuntinybės, palikti tik konsulatai, išvežta indų šauliai, kurie, prasidėjus italų — abisinų karui, buvo atgabenti pasiuntinybės apsaugai. Anglų-italų sutartis žymiai prisidės prie taikos sustiprinimo Europos audringame politiniame gyvenime.

Vokiečių karo laivai apšaudė Ispanijos valstybininkų laivus.

Vokiečiai, keršydami Ispanijos valstybininkų vyriausybei už laivo „Polos" sulaikymą, apšaudė Ispanijos valstybininkų laivą.

Anglija ir Prancūzija yra labai tuo susirūpinusios. Jos bijo, kad dėl to nekiltų karas. Paskutiniu laiku prasidėjo Ispanijos vandenyse tikra laivų medžioklė. Iš vienos pusės gaudo laivus ir juos krato Vokietijos ir gen. Franco laivai. Šiems neatsilieka skolingi valstybininkai.

Vašingtono ir Londono jūrų sutartys pasibaigė.

Savo laiku trys didžiausios jūrų galybės Anglija, Jungt. Amerikos Valstybės ir Japonija buvo pasirašiusios sutartis, pagal kurias apribojama lenktyniavimas karo laivų statyme. 1936 m. gruodžio 31 d. tos sutartys nustojo

galiavusios. Pagal paskutines spaudos žinias dabartiniu metu didžiausį laivyną turinti Anglija (1.200.000 tonų talpumo), toliau eina J. Amer. Valstybės (1.070.000 tonų), Japonija (750.000 ton.), Prancūzija, Italija ir t. t.

Lenktyniavimas laivų statyme jau prasidėjo. Laivų statymo dirbtuvės dirba dieną naktį, net išsijuosusios. Miliardai pinigo išmetama tam, kad tik daugiau turėtų karo laivų, nešančių mirtį ir pražūtį...

Šv. Tėvo liga.

Popiežius Pius XI yra jau senyvo amžiaus žmogus. Jis turi per 82 metų. Greitai pasklydusi žinia apie sunkią Šv. Tėvo ligą daug sukėlė baimės visame katalikiškame pasaulyje. Šv. Tėvas serga širdies ir cukrine ligomis. Be to, jo kraujo indai yra sukalkėję, o ant kojų atsirado indų mazgai, iš kurių veržiasi kraujas. Ligoniui gresia pavojus netik dėliai kraujo sustojimo, bet, esant cukrinei ligai, gali įvykti visuotinis užsikrėtimas bakterijomis. Šv. Tėvas buvo jau tiek nusilpęs, kad Kūčių dieną kalėdinį atsišaukimą į visą pasaulį pasakė per radio, gulėdamas lovoje.

Lenkija gavo paskolą.

Lenkų politiniai sluogsniai labai džiaugiasi dėl gautos iš Prancūzijos paskolos, kurios suma 2 miliardai ir šeši šimtai milijonų frankų (1 frankas—36 skatikai). Ši paskola yra skirta Lenkijos kariuomenės didesnei motorizacijai ir pabaigti tęsti geležinkelį tarp Silezijos pramonės židinių ir Gdinės uosto. Dalis paskolos bus išmokėta pinigais, dalis— pramonės dirbiniais.

Stalinas Sov. Rusijos prezidentas?

Paskutiniu laiku pasklydo pasaulio spaudoje žinia, kad dabartinis Sovietų Rusijos diktatorius Stalinas manoma išrinkti Sov. Rusijos prezidentu. Ligšiol jis buvo generaliniu komunistų partijos sekretorium. Jam į pagelbą būtų išrinkta 11 Sov. Rusijos respublikų sąjungos viceprezidentų.

Italai remia gen. Franco.

Paskutinėmis žiniomis per paskutines dvi savaites Kadykso uoste buvo išsodinta 10 tūkstančių italų savanorių į gen. Franco kariuomenės eiles.

Vokietijos ultimatumas Valencijos (raudonųjų) vyriausybei.

Pagal vokiečių informacinio biuro pranešimą vokiečių karo laivų, esančių Ispanijos vandenyse, vadas pasiuntė telegramą — ultimatumą raudonųjų valdžiai. Joje jis reikalauja grąžinti Vokietijai „Palos" laivo krovinį, paleisti suimtus laivo keleivius ir pasižada užtai atiduoti raudoniesiems sulaikytus jų du laivus: „Aragon" ir „Marta Juquera". Jeigu raudonieji nesutiks, tad tie laivai bus grąžinti teisėtai, Vokietijos pripažintai Ispanijos valdžiai. Ateityje, jei pasikartotų panašūs į „Palos" laivo sulaikymą atsitikimai, Vokietija imsis naujų priemonių.

— Maištininkas gen. Čang-Sue-Lang buvo karo teismo nuteistas 10 metų kalėti. Čang-Kai-Šekui užtarius, ta bausmė buvo panaikinta.

— Pasirašyta draugystės sutartis taip Bulgarijos ir Pietų Slavijos.

— Buvęs Jungt. Amerik. Valstybių iždo sekretorius ir ambasadorius Anglijoje, žinomas didžturtis Andrev Mellan paaukojo Amerikos tautai savo dailės rinkinius, kurių vertė siekia 19 milionų dolerių. Be to, jis pasižadėjo savo lėšomis pastatyti tiems dailės paveikslams atitinkamą rūmą. Šiame rinkinyje yra daug paveikslų, pirktų iš Sov. Rusijos. Mellon'o paaukoti paveikslai yra paišyti garsiausių pasaulio dailininkų: Raffaelo Santi, Tiziano, Botticelli, Perugino, Rembrandto, Van Dyck'o, Rubeuso ir t. t.

— Paryžiuje mirė admirolas Camboso admiralicijos štabo viršininko pavaduotojas.

— Į Paryžių atvyko Anglijos karo ministeris Duff Cooper. Jis tarp ko kito buvo atsilankęs pas Prancūzijos karo ministerį Daladierą.

— Antokes (Prancūzija) stotyje 3 užmaskuoti plėšikai užpuolė pašto valdininkus ir jiems pagrobė tris maišelius vertės 900 tūkst. frankų. Po to jie pabėgo Nicos link savo autu.

— Ko norima Ispanijoje? Pasaulinėje spaudoje pasirodė žinios, pagal kurias Vokietija norinti pasisavinti esančias Ispanijos Maroke geležies kasyklas. Anglų vyriausybė susitarė su Valencijos (raudonųjų) valdžia, gaudama teisę naudotis esančiomis Ispanijoje gyvojo sidabro kasyklomis, gi italai nori gauti įvairios rūšies nuolaidų Balearų salyne bei Maroke.

— Šių metų pavasarį Čekoslovakijos prezidentas Benešas ruošiasi aplankyti Pietų Slaviją.

PO NAUJŲJŲ METŲ

Brangiosios ir Gerbiamieji!

Naujųjų Metų proga, visas ir visus sveikinu ir iš visos širdies visoms ir visiems linkiu visur, dabar ir visados ir per visus amžius viso gero, o ypač stiprios sveikatos ir kad būtumėte linksmesni, negu dabar aš esu.

Ką? Klausiate, kodėl aš nuliūdęs?

Paklausykite.

Kaip daugelis kitų, taip ir aš troškau linksmiau pasitikti 1937-tuosius metus. Tuo tikslu gruodžio 31 dieną pasiėmiau žmoną su pinigais ir išėjau miestan šio to nusipirkti. Pirmiausia užėjome ten, kur pardavinėjami, atsiprašant, velnio išrasti skystymai.

Parodžiau pirštu vieną butelį ir klausiu:

— Kiek kaštuoja šitas?

— Šeši auksinai.

— O šitas?

— Penki.

— O šitas?

— Keturi.

— Perbrangu!—įsikišo mano žmona.

— Brangu, tai brangu, bet vistiek be to neapseisi,—pasakiau ir aš.

Žmona numojo ranka ir pareiškė:

— Kam tiek daug mokėti, kad galima ir be butelio Naujieji Metai pasitikti.

— Tai kaip? Šiuos metus užbaigsime sausai?—nustebęs paklausiau žmonos.

Ji tada mane už rankos ir nuvedė ten, kur pardavinėjama mėsa.

Žalios, virtos, rūkytos, pūdytos ir kitokios mėsos kvapas taip ir praplėšė mūsų noseles.

— Kiek kaštuoja kilogramas? — paklausė žmona, rodydama aukštai kabantį kumpį.

— Keturi auksinai.

— O šonkaulių?

— Trys.

— O jaknų, plaučių?

— Taip pat trys.

Žmona apsuko mane krautuvėje ir stumdama pro duris pasakė:

— Perbrangu, kam čia mėsa pirkinėti, kad Naujieji Metai galima ir be jos pasitikti.

— Tai kaip? Argi mes šį vakarą nieko ir į burną neimsime? — paklausiau netekęs kantrybės.

— Einame kitur, — suramindama atsakė žmona.

Atsiduriame trečioje krautuvėje.

— Kiek juoda duona?

— Kilogramas 25 skatikai.

— O žali, rauginti kopūstai?

— Kilogramas 15 skatikų.

— Prašau 6 kilogramus duonos, 4 kopūstų ir vieną stiklinę aliejaus.

Aš tylėjau. Nieko nesakiau. Kai krautuvininkas viską sukrovė, aš apsiglėbiau ir parsinešiau namo.

Na, sakykite, argi aš galėjau linksmai pabaigti senuosius metus?

Taigi, matydamas, kad per vakarienę bus nei šis, nei tas, aš vaikus nuraminau, suguldžiau visus miegoti, lazdą į rankas ir pro duris.

Einu gatve, egi žiūriu — kažkur džiauna Juozapas, tas mano laimės ir nelaimės vienintelis liudytojas ir bičiulis. Sustabdžiau ir klausiu:

— Kaip šiandien praleidi Silvestro vakarą?

— Egi dar ir nežinau. Esu kviestas pas mokytojus, pas studentus, pas gimnazistus, pas amatininkus ir pas tarnaites. Vadinasi, nors susiplėšyk.

— O tavoji tenai bus?—paklausiau.

— Nebus, išvažiavo sodžiun.

Ėmiau agituoti:

— Tai, brolau, neik nei pas vienus, nei pas kitus.

— Tai kurgi pasitikti Naujieji Metai?

— Ogi einame bažnyčion. Tu pasimelsi, kad tavoji nuo tavęs neatšaltų, o aš prašysiu, kad nereikėtų bartis su žmona ir kad ji laimingai augintų ir auklėtų vaikus.

— Gerai! — pritarė Juozapas ir patenkintas pasiūlė kur nors užeiti pasistiprinti.

Užėjome.

— Ką valgysime?—klausia jis.

— Aš jautieną.

— O aš dešreles.

Suprantama, sausai valgyti negalėjome. Reikėjo padrėkinti. Ir pamėginome. Mano Juozapas, kaip blaivininkas ir negirtuoklis, kai kliūsterėjo vieną stikliuką į tuščius vidurius, tai r pasidarė iš karto linksmas ir šnekus.

— Žinai ką,—sako jis,—nutariau pamesti kavalierystę.

— Tuoksies?

— Taip.

— Su katra?

Juozapas nepasakė, tik parodė rankomis jos aukštumą

Supratau. Atsistojau, pabučiavau Juozapo kaktą ir pagyriau, kad pagaliau ir jis pasiryžo palaikyti vedusiųjų luomą.

— Žinai ką,—sako jis, — labai gera mergaitė.

— Ar šilta? Ar turi pinigų?

— Neabejoju.

— Bet aiškiai nežinai?

— Pas žmones tairavausi. Visi sako, kad taupi, skatiko, kur nereikia, neišleidžia.

Tai išgirdęs, aš pertraukiau ir pasakiau:

— Brolau, jei bus šykšti, tai bus labai negerai. Be duonos ir kopūstų, tu ant stalo daugiau nieko ir nebematysi.

— Taip nebus. Tokios žmonos lietuviškųjų porų tarpe, rodos, nėra.

— Yra. Aš žinau!

— Pasakyk.

Aš ir susilaikiau. Šeimos paslapčių pasakyti nebegalėjau, nes neleido mano geroji vyriška širdis...

Kol pasistiprinome, atėjo ir Naujieji Metai. Išėję gatvėn norėjome visam miestui lietuviškai sušukti: „Valio, Naujiei Metai!“, bet pabijojome policijos. Kad mums šiais metais sektųsi gyventi, skersgatvyje apsikabinę išsibučiavome ir kas sau parėjome namo.

Kaip pasitiko mane žmona—jau nebesakysiu...

Sausio mėnesio antrąją dieną gavau daugybę laiškų, laiškelių, kurie buvo siųsti pro Švenčionių, Daugėliškio, Ignalinos, Dūkšto, Rimšės, Valkinyko, Varėnos, Marcinkonių, Dieveniškio, Mielagėnų, Adutiškio ir Kazėnų paštus. Tai buvo mano gerųjų prietelių ir bičiulių nuoširdžiausi sveikinimai ir linkėjimai, už kuriuos paštininkui sumokėjau po 20—50 skatikų, nes buvo aplipdyti nepakankamos vertės pašto ženklais, o kiti ir visai be ženklų. Supykęs norėjau tokių „linkėjimų“ nepriimti, bet taip nepadariau. Priėmiau, sumokėjau paskutinius skatikus, paskui tuos visus laiškus-laiškelius perskaičiau, jų siuntėjus susirašiau ir pažadėjau kitą kartą ir jiems panašiai atsilyginti.

Taigi, mano gerieji prieteliai ir bičiuliai, laukite!

Urbulis.

TRUPINIAI

Vienas geros širdies žmogus apgailestauja nepavykusias giminaitės sužiedotuves:

— Na, taip, tiesą sakant, aš ir žinojau, kad Daračiutės sužiedotuvės bus siaurame šeimos ratelyje—bet kas gi galėjo pamanyti, kad tas ratelis bus toks siauras, kad jame net ir sužadėtinio nebus...

— Dauguži, kur praleidai Kalėdų šventes?

— Egi pusę laiko sugaišau kalnuose — sportavausi.

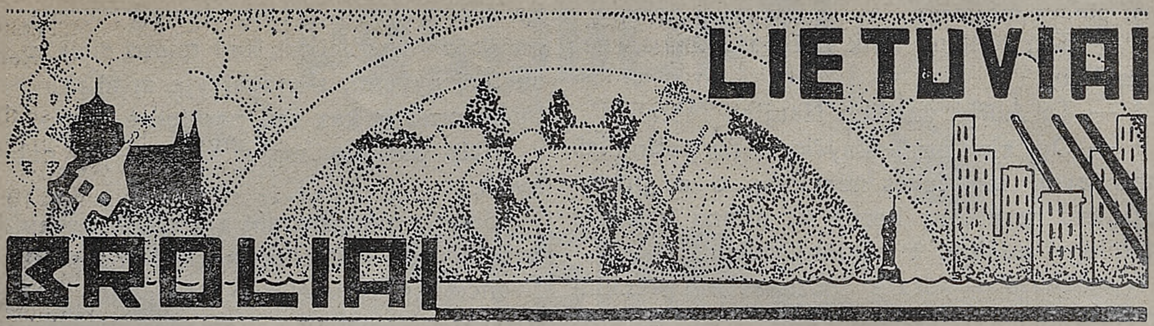
— O antrą pusę laiko kur praleidai?

— Ligoninėje...

Teisme tardoma viena matematikos mokytoja, kaipo liudytoja. Teisėjas jos klausia:

— Kiek tamsta turi metų?

Mokytoja: — Keturi padauginti dviem, plus dvidešimt penki, minus keturi.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Gruodžio 30 d. Kaune įvyko Lietuvos Žurnalistų Sąjungos narių metinis susirinkimas, kuriame dalyvavo per 70 narių. Po pranešimų išrinkta nauja valdyba ir komisijos. Į Baltijos Spaudos Antantę išrinkti: Eltos direktorius Dailydė, „Liet. Aido“ vyr. redaktorius V. Alantas-Jakševičius, red. Kemežys, dr. Gerutis ir Paleckas.

— Šiomis dienomis pasirašyta nauja Lietuvos ir Sovietų Rusijos prekybos sutartis. Prekybos derybos buvo vedamos Maskvoje.

— Nuo Naujų Metų Kaune pradedama leisti Lietuvos amatininkams atskiras dvisavaitinis laikraštis „Amatas“. Be to, kas dvi savaitės bus leidžiami laikraščiai vyrams „Vyrų Žygiai“ ir mergaitėms „Liepsnos“.

— Per 1936 metus į Lietuvą buvo įvežta iš užsienio per 800 filmų, iš kurių leista rodyti 777 filmai. Nuo 1937 metų pradžios bus pradėta rodyti Lietuvos garsinės filmos.

— Išvyko į Vokietiją, Austriją, Čekoslovakiją, Vengriją ir Šveicariją Kultūros departamento dir. A. Juška ir ref. St. Šalkauskas, kurie ten susipažins su švietimo ir kultūros įstaigų veikimu.

— Gruodžio mėn. paskutinėmis dienomis Kaune įvyko Katalikų Veikimo Centro konferencija, kurioje buvo skaitytos paskaitos: Dr. A. Maceinos „Socialinis teisingumas“, vysk. M. Reinio „Bedievybės pavojai ir katalikiškoji akcija“, dr. Pr. Dielininkaičio „Nauji katalikų socialiniai sąjudžiai. Be to, buvo daryti centro ir skyrių vadovybių pranešimai ir išrinkta nauja Katalikų Veikimo Centro valdyba.

— Pasvalyje prie geležinkelio stoties „Lietūkis“ statosi didelį mūro sandėlį. Prie sandėlio statybos dirba daug darbininkų. Greitu laiku norima visus darbus užbaigti.

— Akcinė įvežimo ir išvežimo bendrovė „Sandėlys“ Klaipėdoje neseniai išsiuntė į Neujorką šių metų Kalėdoms 1892 kilogramu konservuotų kumpių, kuriuos užsisakė daugiausia Šiaurės-Amerikos lietuviai.

— Neseniai tarptautinė sklandytojų komisija žinomam Lietuvos sklandytojui ir Lietuvos aero klubo sklandymų komiteto pirmininkui Jonui Pyragiui suteikė tarptautinio sklandytojo diplomą. Diplomas duotas už tai, kad Jonas Pyragius 1936 m. gegužės mėn. su sklandytuvu ore išbuvo 22 v. 36 m. ir nusklendė 75 kilometrų atstumą nuo Nidos ligi Palangos. Vadinasi, sklandytuvu jis buvo pakilęs į orą 1.460 metrų. Tokie tarptautinio sklandytojo diplomai duodami tik labai gabiems ir plačiai pasižymėjusiems sklandytojams. J. Pyragiaus pastangomis, Lietuva sklandymo srityje pasiekė ketvirtą vietą visame pasaulyje.

LATVIJOJE

Gruodžio mėn. I pagrindinės mokyklos salėje įvyko Lietuvių Mokytojų D-jos rengiamas kanklių koncertas, kurio metų žymūs kanklininkai I. Strimaitis ir P. Stepulevičius gražiai, paskambino: J. Naujelio „Kuo liūdi, Putinėli“ S. Šimkaus „Saulelė nusileido“, T. Brazio „Palaužta rūtelė“, J. Bendoriaus, „Mergyte jaunoji“ ir daug kitų. Po koncerto svečiams pagerbti buvo surengta arbatėlė.

ŠVEICARIJOJE

Gal būt vienintelis Tautų Sąjungos tarnautojas buvo Juozas Jasulaitis, kilęs iš Vilkaviškio aps. Lankeliškių parapijos.

Jasulaitis po Didžiojo karo pasiliko Prancūzijoj, vėliau persikėlė į Belgiją. O nuo 1925 metų jis gyveno Ženevoje ir dirbo Tautų Sąjungoj, eidamas kuklias kurjerio pareigas.

Jasulaitis dabar jau sulaukė 60 metų ir pagal Tautų Sąjungos vidaus santvarką turi išeiti pensijon. Jasulaitis yra vedęs italę.

Š. A. JUNGT. VALSTYBĖSE

Lietuvaitė Antosė Gudaitytė yra „American Air Lines“ (Amerikos Oro Linijos) lėktuve, vežiojančiame keleivius tarp Neujorko - Čikagos ir Dallaso, šeimininkė.

Lietuvis Vytautas F. Bieliajus leidžia žurnalą „Lorė“ anglų kalba, pašvęstą tautų liaudies menui ir jame plačiai aprašo lietuvių dai-

nas, patarles, priežodžius, pasakas, papročius, burtus ir t. t. Jis pats yra šokių meisteris ir labai populiarizuoja savo šokiais Lietuvos vardą.

Jaunas lietuvis Norbertas Aleksis yra siunčiamosios radio stoties direktorium Waterbury. Jo rūpesniu paskirta einančiam aukštąjį mokslą Amerikoje lietuviui 200 dolerių per metus.

ARGENTINOJE

Šiemet vasaros atostogų laiku yra rengiami vasariniai kursai Prez. A. Smetonos vardo mokykloje.

Į vasarinius kursus jau yra prisirašę per penkiasdešimt mokinių mokyklinio amžiaus.

— Du lietuviai A. Pilkauskas ir K. Kučinskas apsigyveno kolonijoj Basail netoli Resistencijos Čako provincijoj ir atidarė nemažą prekybos įmonę gražiai pavandintą „Almacen-Tienda de los lituanos" ir verčiasi žibalo ir vietos javų ir vaisių supirkinėjimu. Abu pusininkai labai uoliai ir sutartinai dirba, dėlto tikimasi, kad jų įmonė galės greit išaugti.

VILNIUJE

Uždaryta Švenčionių gimnazija Lietuvių Švenčionių Kęstučio gimnazijos direkcija gavo iš Vilniaus Mokyklų Kuratorijos pranešamą, kad ji šią gimnaziją uždaranti. š. m rugsėjo mėn 1 d.

Sulaikytas vaikų darželių veikimas. Teko patirti, kad Vaivadija įsakiusi Liet. Šv. Kazim' D-jai sulaikyti jos laikomų Vilniuje darželių veikimą.

Romuviečių susirinkimas. Pirmas po Kalėdų atostogų Viln. Liet. Intelig. Visuom. Bičiuliško „Romuvos" Klūbo susirinkimas buvo šio mėn. 3 d.

Susirinkime stud. St. Lazdinis skaitė įdomią ir turiningą paskaitą apie Lietuvos bylą dėl Klaipėdos su signatarinėmis valstybėmis. Po paskaitos buvo gyvos diskusijos. Po to aptarta visa eilė einamųjų Klūbą liečiančių klausimų.

Iš studentų veiklos. Šių metų saus. m. 6 d. įvyko Viln. Liet. Stud. Sąjungos eilinis susirinkimas Vilniaus krašto lietuvių medžiaginės būklės reikalams aptarti. Jame buvo paskaityti du referatai. Pirmą skaitė St. Tamulevičius tema „Vilniaus krašto ekonominė padėtis", antrą—Varšuvos Aukštosios Prekybos Mokyklos stud. Karaciejus tema „Kooperacijos reikšmė organizuotam mūsų visuomenės gyvenimui".

Lietuviški vakarai. Paskutiniu metu buvo leista Vilniaus Liet. Meno ir Literatūros Draugijai surengti lietuviškus su vaidinimais vakarus Švenčionių apskrity.

Tuo būdu šių metų sausio mėn. 1 dieną Adutišky buvo suvaidinta „Pilėnų Kunigaikštis„, o sausio 2 d. „Iš Meilės". Sausio 3 d. Radiškėj „Pilėnų Kunigaikštis".

Vakarai visur turėjo didelio pasisekimo ir gausiai apylinkės gyventojų buvo lankomi.

Be to, toji pati artistų grupė vaidins „Iš Meilės" sausio 9 d. Dūkšte ir sausio 10 d. Ignaline.

Mokytojų S-gos susirinkimas. Vilniaus Liet. Mokytojų Sąjungos Valdyba šių metų sausio 31 d. šaukia metinį Mokytojų Sąjungos narių susirinkimą.

Pasitiko Naujuosius Metus. Kaip kasmet, taip ir šiemet Vilniaus lietuviai Naujuosius Metus pasitiko organizuotai— susirinkę į tris vietas. Lietuvių Studentų S-gos bute buvo susirinkę studentai, liaudies mokytojai ir kviesti pašaliečiai. V. D. Gimnazijoje — mokytojai ir mokiniai. Polocko gt. nr.20 buvo susirinkę kazimieriečiai amatininkai ir lietuvės tarnaitės. Naujieji Metai visur pasitikta atitinkamomis kalbomis ir Tautos himnu.

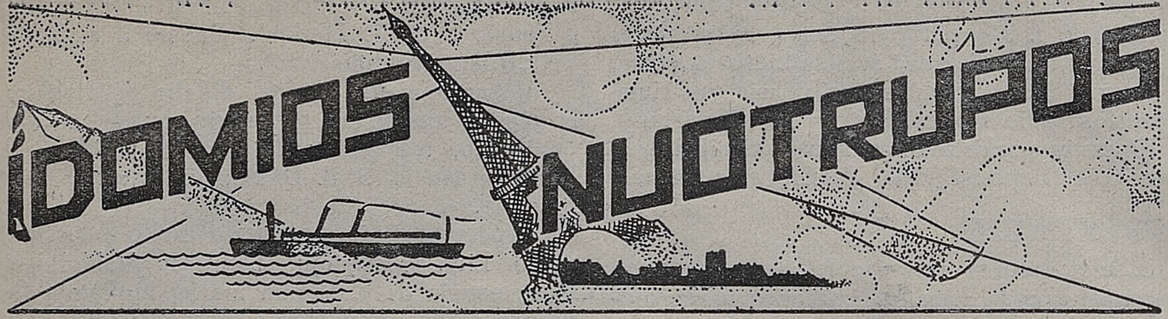
Sulaikytas „Rūtos" veikimas. „Rūtos" kooperatyvo krautuvės, kuri jau metus vertėsi sviesto prekyba, imdama sviestą iš Daugėliškio lietuvių pieninės, veikimas sulaikytas. Mat, lenkų pieno bendrovė pareikalavo iš Daugėliškio pieninės vadovybės, kad ji duotų sviestą ne „Rūtai", bet lenkų pieno bendrovei, o „Rūta" turinti imti sviestą iš bendrovių sąjungos sandėlių. Kadangi sviestą imant iš sąjungos nebegalima būtų turėti pakankamo uždarbio, tad „Rūtos" krautuvė priversta buvo savo veikimą sulaikyti.

VISAME KRAŠTE

Bernotai, Mielagėnų valsč., Švenčionių apskr. Pirma šiame sodžiuje veikė Liet. Šv. Kazimiero Draugijos ir Liet. Ūkio D-jos skyriai. Į šiuos skyrius buvo susibūręs visas Bernotų jaunimas, kurio čia yra gana daug. Bet pastaruoju laiku Liet. Šv. Kazimierio D-jo skyrius buvo uždarytas, o Liet. Ūkio D-jos skyriaus veikimas sulaikytas. Šio sodžiaus jaunimas, kuris pirma pasižymėdavo dirbti vieningai ir organizuotai, dabar paliko be jokios lietuviškos organizacijos. Bet Bernotų jaunimas nenusimena, rankų nenuleidžia. Dirba, kiek gali, ir ką gali. Prenumeruoja (kiek ir kokių? *Red.*) ir skaito lietuviškus laikraščius.

Jaunimas palaiko gerus santykius su vyresniaisiais. Vieni ir kiti bendrai susirenka paskaityti laikraščių; jaunieji skaito, o vyresnieji, kurių ne visi moka skaityti, noriai klauso. Spaudos platinimo darbe čia daugiausia nusipelnęs yra P. Ulozas. Jis platina savo apylinkėje lietuviškus laikraščius ir knygas, lietuviškus kalendorius. Už tai bernotiečiai ji vadina garsaus knygnešio Jurgio Bieliako vardu.

Le-kas.

ŠIMTAMETIS PLANAS

Amerikietis mokslininkas Tindalis Frauras paskelbė „šimtametį planą", kurį turėsiąs įvykdyti mokslas. Per artimiausį šimtmetį mokslininkai turėsią išspręsti 12 šių uždavinių:

1. Pratęsti žmogaus amžių vidutiniškai iki 100 metų. 2. Greitai ir radikališkai išgydyti vėžio ir venerines ligas. 3. Rasti priemonių sustabdyti įvairius skausmus. 4. Sudaryti galimumus be jokių pavojų apkeliauti pasaulį per 24 valandas. 5. Be laidų leisti elektros energiją į bet kokį tolį, ir taip, kad toji energija pakeliui nenyktų. 6. Patobulinti radio imtuvus ir radio siųstuvus ir pasiekti jų tokį didumą, kaip kišeniniai laikrodžiai. 7. Pradėti kelionę į mėnulį tarpplanetinio susisiekimo priemonėmis. 8. Patobulinti dirbtinę saulės šviesą. 9. Įvesti chemišką maitinimąsi. 10. Išlaikyti moters grožį iki gilios senatvės. 11. Įgyvendinti reljefinę ir spalvinę filmą, kuri teiktų visišką realybės iliuziją. 12. Išrasti narkotiką, teikiantį dar nepatirtą malonumą, tačiau visai nekenksmingą žmogaus sveikatai.

Žinoma, kiekvienas pasvajos, kaip gera būtų ilgiau pagyventi ir sulaukti, kol realizuosis vienas ar kitas amerikiečio mokslininko pateiktų mokslui uždavinių!.. Bet ką pajaus moterys, išgirdusios apie galimumą išlaikyti jaunystės grožį iki pat karsto lentos!

NAUJAS KALENDORIUS, LAIKRODIS

Plinta gandai, kad numatoma reformuoti esamą kalendorių, sudarant 13 mėnesių po 28 dienas ir vieną atskirą dieną per metus.

Kiekvienas mėnuo turės lygiai po 4 savaites; kiekviename mėnesyje savaitės dienos turės vienodus skaičius, pav., sekmadienis bus kiekvieno mėnesio 1, 7, 14 ir 21 dieną.

Toks kalendoriaus pertvarkymas neabejotinai turės daug patogumų ir bus už dabartinį tobulesnis. Tik dar nežinia, kada jis bus sureformuotas ir įvestas gyveniman. Reikia laukti, kad tai įvyks netolimoje ateityje.

Taip pat siūloma įvesti ir naujas laikrodis. Esamas paros padalinimas į 24 valandas (12+12) yra labai nepatogus.

Pav., posakis „dvidešimt viena valanda ir trisdešimt minučių" — neduoda iš karto tikro vaizdo. Reikalinga mintinai iš 21 atimti 12 ir tik tuomet suprasi, kad tai yra 9 val. 30 min. vakaro.

Kadangi šiandieną pasaulyje priimtas decimalis (jo pagrindas 10) skaičiavimo būdas, tai būtų labai patogu dalinti parą į 20 valandų (10+10 val.). Tuomet, pav., posakis „penkiolikta valanda"—atitiktų 5-tą valandą vakaro. Šitaip atrodytų žymiai paprasčiau.

Dabartinis padalinimas valandos į minutes ir sekundes atrodo visai blogas. Logiškai, valanda turėtų būti padalinta į 100 minučių, o minutė—į 100 sekundžių.

Toks laiko padalinimas ir pats laikrodis būtų žymiai patogesnis už dabar vartojamą.

Ypatingai lengva valandas paversti minutėmis ir sekundėmis; pav., 8 val. 40 min. ir 35 sek.=840,35 min.=84.035 sek.

O dabar esamu pagrindu tą patį 8 val. 40 min. ir 35 sek. paversti minutėmis ir sekundėmis daug sunkiau (8 × 60 = 480 min. + 40 min.=520 min.×60=31.200 sek.+35 sek. = 31.235).

Šiek tiek keblumų sudaro dabar vartojamo laiko pavertimas į naująjį laiką. Nauja valanda sudaro 1,2 senos valandos, nauja minutė sudaro 0,6 senos minutės, nauja sekundė sudaro 0,6 senos sekundės.

DINGĘ IŠRADIMAI

Indijoj kadaise buvo žinoma nerūdijančios geležies gaminimo paslaptis. Kiek sumokėtų dabar už tą paslaptį geležies fabrikantai! Deja, niekas tos paslapties dar nesusekė.

Prieš kelioliką šimtų metų romėnai mokėjo gaminti lankstomą stiklą, kuris mūsų laikais yra tik... išradėjų svajonė.

Pagaliau, viduriniais amžiais buvo plačiai išgarsėjusi „sprogstamoji ugnis", kuri net vandeny gerai degusi, bet jos sudėties receptas dingo be žinios.

Rusų metraštininkai savo kronikose sako,

kad XV amž. Maskvoj, kunigaikščio akivaizdoj, kažkoks išradėjas pademonstravęs savo sugalvotą lakstomąjį aparatą, kuriuo net tris kartus apskridęs apie visą Kremlių. Liaudis jo išsigandusi, kunigaikštis supykęs, ir išradėjui, kaip „velnio apsėstam", buvusi nukirsta galva, o skraidomasis aparatas sudegintas...

Dingo ne tik sonovės išradimai, bet dažnai žūva ir dabar naudingi ir gana svarbūs visam pasauliui išradimai. Štai prieš keletą metų Amerikoj pasklido žinia, kad fizikas Burraught sugalvojo įrankį, kuris lengvai gali „pasakyti", ar ieškomoj vietoj yra naftos. Išradimu susidomėjo kelios naftos bendrovės ir Burraught'ui pasiūlė milžiniškus pinigus. Parduoti išradimą Burraught sutiko, ir, nieko nelaukęs, išvyko automobiliu į Los Angelio miestą sutarties pasirašyti. Kelionėje įvyko automobilio katastrofa. Burraught buvo užmuštas, o aparatas sudaužytas.

Kitas amerikietis, Stephens, išrado naują metalą, kurį pavadino ferronovas. Šis metalas buvo plieno stiprumo ir svėrė net penkis kartus mažiau už plieną, o jo gamyba buvo dešimtį kartų pigesnė. Amerikos geležinkelių bendrovės tuojau užsakė šio metalo kelis tūkstančius tonų. Taip pat jau buvo susidariusi bendrovė naujam metalui gaminti, bet išradėjas pateko į bepročių manus ir mirė nepaskelbęs ferronovos sudėties recepto...

Prancūzų fizikas Renault buvo padirbęs mašiną, kurią varė esamoji ore elektra. Tai buvo tikras „perpetuum mobile". Renault parodė tą mašiną mokslininkams savo kabinete Grenobly mieste (pietinėje Prancūzijoje). Mašina veikė be jokios pašalinės jėgos, tik veikiama ore esančios elektros. Po to Renault gavo pakvietimą parodyti savo nuostabų išradimą platesniems mokslo vyrų sluoksniams akademijos rūmuose. Bandyno dienos išvakarėse Renault su dviem savo padėjėjais nuėjo paskutinį kartą pažiūrėti, ar mašina tvarkoj. Po kelių minučių pasigirdo baisus sprogimas ir iš kambario, kur buvo mašina, ėmė veržtis ugnis ir tiršti dūmų kamuoliai. Gaisrą užgesinus buvo rasti Renault ir jo padėjėjų apdegę kūnai, o mašinos vietoj sutirpusio metalo gabalai. Mašinos paslaptis dingo...

Taip pat gana tragiškai žuvo žinomas visoj Europoj anglų mokslininkas Filler, kuris buvo išradęs naują nepaprasto stiprumo sprogstamąją medžiagą. Tuo išradimu susidomėjo ir Anglijos vyriausybė, kuri, patikrinusi, pastebėjo, kad išrastoji medžiaga turi daug didesnę jėgą negu visos kitos, ligi šiol žinomos sprogstamos medžiagos. Mažo tos medžiagos gabalėlio pakako padaryti duobei, kurioj galėtų tilpti net trijų aukštų namai. Anglų vyriausybė jau norėjo šią medžiagą iš išradėjo atpirkti, kad ji nepatektų į užsienį. Prieš pasirašant sutartį sprogo Fillerio laboratorija, o jis pats buvo užmuštas. Tuo būdu dingo ir medžiagos gaminimo paslaptis.

SKRUZDĖS BAISESNĖS UŽ LIŪTUS

Kai kuriose Afrikos vietose žmonės labiausiai bijo ne liūto, tigro ar žalčio, bet keliaujančios skruzdės. Vienas keliauninkas šitaip pasakoja apie tuos nepaprastus vabzdžius.

— Ėjau aš su trimis negrais nešėjais. Negrai ėjo pirma, aš paskui. Staiga vienas negras suriko, sustojo ir šoko, tartum per kokį griovį, nors buvo visai lygi vieta. Nušokę apie du metrus, nors kiekvienas jų nešė po centnerį, jie bėgo dar visu greitumu apie porą šimtų metrų ir tik tada sustojo. Priėjęs arčiau, žiūriu, kas čia yra. Matau, lyg koks juodas takas apie pusę metro pločio. Tai buvo keliaujančios skruzdės. Viduriu greit skubėjo rausvos darbininkės, o iš šalių žymiai didesni iš palengvo ėjo juodi kareiviai su didelėmis replėmis. Bežiūrėdamas staiga pajutau baisiausį skausmą ir rėkdamas bėgau, kaip pasėlęs. Kelios skruzdės „kareiviai" užlipo ir savo replėmis, kaip peiliais, piaustė mano kūną, o žaizdosna leido baisiai deginančius nuodus. Su dideliu vargu atplėšiau nuo savo kūno pasiutusius „kareivius", bet jie suskubo padaryti kelias labai skaudančias žaizdas. Savo baisiomis replėmis jie išplėšė gabaliukus kūno. Net kietą batų odą vietomis apgadino.

Liūtai, tigrai, drambliai, žalčiai, gyvatės, — visi bėga nuo šitų vabzdžių, jei tik gali pabėgti. Jei kuris gyvulys ar žmogus negali pabėgti, jį laukia baisus likimas. Iš didžiausio dramblio per porą dienų lieka tik švariai nuvalyti kaulai. Šitos skruzdės nemėgsta nei cukraus, nei jokių gardumynų. Jos minta tiktai mėsa. Jos pastovios vietos neturi. Nuolatos keliauja. Savo perus nešioja su savim. Jei kur ateina į gyvenamas vietas, gyventojams nėra kitos išeities, kaip tik su visais gyvuliais kuo skubiausiai bėgti. Užtat kai jie po kelių dienų sugrįžta, randa absoliučią švarą: žiurkių, pelių, kirminų, nei jokių naminių vabzdžių nėra nė pėdsako. Skruzdės viską sudorojo ir išvalė.

Šitos skruzdės keliauja milžiniškomis armijomis.

Stebėtina, kad šitos skruzdės, Afrikos gyventojos, bijosi saulės. Užtat jos keliauja paprastai naktimis.

Jeigu einant mišku joms reikia pereiti saulėtą vietą, tai jos stato tunelį, per kurį eina darbininkės. Užtat šios pastarosios nebijo vandens ir perplaukia didžiausias upes. Priėjusios upę, jos sukimba į kamuolį vidutiniško puodo didumo. Kamuolys pasileidžia vandenin ir gražiai persiiria kitan kraštan.

TURINYS

	Pusl.
Naujame darbo bare — Redakcija	1
Vytis — „Vytis“	3
Nubėgo vasara — Mykolas Zablockas	5
Kaip bendradarbiauti laikraščiuose — Tulminas	6
Žiema — St. Zobarskas	8
Tai vis su elektros srove — J. V.	8
Važiuojame toliau — A. P.	11
Kodėl tėtis negrįžo — Jonas Petkus	14
Pasaka apie jaunystę — Nevėžio Dukra	16
Ties pušele — Jonas Šiožinys	16
Lietuvos Valstybės upės ir ežerai — Jurėnas	17
Kiek yra pasaulio dalių? — Alm.	18
Laimė ir smiltys — J. Čekauskas	20
Kraujagyslių išsiplėtimas — M.	20
Šviesos kelio beieškant — Vilnietis	21
Šis tas apie vandenį — j. m.	22
Skambėk, daina... — K. Č. Lietuvis	23
Žvilgsnis pasaulin	24
Pasijuokti sveika	26
Broliai lietuviai	28
Įdomios nuotrupos	30

Dėmesio! Primename, kad šio mėn. 15 d. baigiasi laikas atsiųsti „Jaunimo Draugo“ 13-me numeryje paskelbto konkurso sprendimai ir atsakymai. Iš kai kurių vietų jau esame gavę gana daug atsakymų. Tikimės, kad ir iš kitų vietų konkurso dalyviai pasiskubins laiku atsiųsti savo atsakymus.

REDAKCIJA.

Redaktorius ir Leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G-VĖ 5—1

Redakcija priima nuo 11 iki 12 Administracija nuo 10 — 13 val.

„RUCH“ spaustuvė Vilniuje.

32

MOKYKIMES ŽAISTI ŠACHMATAIS

Šachmatų žaidimas šiandieną vis labiau pradeda įsigyventi visuomenės tarpe. Jei XIX amž. šachmatai buvo tik aukštesniojo luomo žaidimas, tai šiandieną jie pasidarė plačiosios visuomenės žaidimu. Šachmatų žaidimas kai kuriose valstybėse turi daugybę mėgėjų, pav., SSSR šiandieną priskaito per 70.000 gerų šachmatininkų. Vakarų valstybėse šachmatų žaidimas taip pat labai praplitęs.

Lyginant šachmatus, kurie vis labiau plečiasi plačiųjų masių tarpe, su kitais žaidimais, k. a. kortos, domino ir kt., tenka pasakyti, kad šachmatai nėra tuščias žaidimas ir laiko gaišinimas. Šachmatų žaidimas lavina žmogaus protą, jo orientaciją, duoda žmogui logiškojo galvojimo pamatus ir stiprina žmogaus būdą. Taigi šachmatai lavina žmogaus būdą, lavina jo orientavimąsi, parodo jo strateginius gabumus.

Daug kam šachmatų žaidimas nepatinka dėl jo kombinuotumo ir sudėtingumo, tačiau sudėtingume ir kombinuotume ir yra visas šachmatų žaidimo įdomumas.

Šachmatų istorija siekia per 2000 metų. Kas buvo tas genialusis išradėjas — nėra žinoma. Žinome, kad šachmatų žaidimas atsirado Persijoje ir iš jos paplito po visą pasaulį.

Šiandieną šachmatams yra nemaža literatūros. Tačiau vadovėlius ne visi gali įsigyti, todėl čia norima supažindinti mūsų skaitytojus su šachmatų žaidimu.

Pirmiausia reikalinga įsigyti šachmatų lentą ir figūras. Šachmatų lentą ir figūras gali kiekvienas narys sau pasidaryti.

Tokios lentos pasidarymas nesudarytų sunkumo. Lenta galima pasidaryti iš storo popieriaus arba iš medžio. Medinę lentą pasidaryti daug sunkiau, bet ji yra daug patvaresnė. Lentos didis gali būti įvairus, bet dažniausiai lentos esti 30 ar 40 kvadratinių centimetrų didumo.

Raidžių ir skaičių sužymėjimas lentoje yra padarytas tam, kad būtų galima sekti figūrų padėtį, jų ėjimą, sustatyti teisingai žaidimui figūras, spręsti uždavinius ir, apskritai, mokytis teorijos. Lentos sužymėjimą raidėmis ir skaičiais reikia daryti pagal nurodytą pavyzdį, būtent: kad iš dešinės pusės paskutinis kvadrato laukas, mūsų brėžinyje laukas H_1 ir A_8, visada būtų balti. Blogai sužymėjus lentą raidėmis ir skaičiais, nebus galima tinkamai naudotis šachmatų žaidimo mokymuisi bei supratimui duodamų šachmatų padėčių aiškinimui.

Lenta susideda iš 64 kvadratinių laukų, kurie kiekvienam šachmatininkui sudaro visą kovos lauką. Iš 64 kvadratų pusė yra juodų, pusė baltų. Šie juodi ir balti kvadratų laukai turi svarbią reikšmę šachmatų žaidime, nes figūrų ėjimai yra ribojami minėtais kvadratų laukais. Tačiau apie tai pakalbėsime vėliau, nurodydami figūrų ėjimus.

Dabar apie figūras. Figūros yra dviejų spalvų: baltos ir juodos. Kiekviena spalva turi turėti šias figūras: karalių, karalienę, arba valdovę, du rikiu, du žirgu ir du bokštu, arba turu; be to, po aštuonis pėstininkus.

Kiekvienos šachmatų figūros vardas sutrumpinimo dėliai rašomas tik pirma raide, pav., Karalius—K, Valdovė—V, Rikis—R, Žirgas—Ž, Bokštas—B. Pėstininkai, užrašant ėjimus arba jų stovimas padėtis, žymimi paprastai ta raide ir skaičium, ant kurio lauko jie stovi, pav., a_1, b_1, d_2, h_8 ir t. t.

Kadangi visa šachmatų lenta yra horizontaliai (gulsčiai) sužymėta raidėmis, o vertikaliai (statmenai) skaičiais, tai tuo pat kiekvienas šachmatų lentos kvadratas yra sužymėtas raidėmis ir skaičiais. Kiekviena figūra, užimdama kurį nors šachmatų lentos kvadratą, pažymima to kvadrato raide ir skaičium, pav., Ka_6, Rd_7, Bg_4 ir t. t.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Vilniaus krašte metams . . 3 auks.
„ „ pusmečiui . 1 auks. 50 sk.
Lietuvos Valstybėje ir kitur
metams . . . . . 6 auks.

Kaina 15 sk.